

ΤΑ ΠΑΡΑΣΚΗΝΙΑ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΘΕΑΤΡΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΛΙΤΕΧΝΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

ΕΤΟΣ Α'. Αρ. 10.

ΑΘΗΝΑΙ 16 Ιουλίου 1924

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΠΡΟΑΣΤΕΙΟΥ Β (Πρώτον πόταμα αρθ. 86)

Αρχισυντάκτης:
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΛΑΜΠΡΙΔΗΣ

Διευθύντης:
Ν. ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ: Έτησία Δρ. 100
Έξάμην. » 50

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ: Έτησία Λ. Στ. 0.50
Έξάμην. » » 0.25

ΤΑ "ΠΑΡΑΣΚΗΝΙΑ", ΟΡΓΑΝΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΤΕΥΣΕΩΣ

ΕΝΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΑΙ ΜΙΑ ΑΠΟΣΤΟΛΗ

Παρά του νέου αρχισυντάκτου των «Παρασκηνίων», θεατρικού κριτικού και πρώην διευθυντού της «Πατρίδος» κ. Γεωργίου Λαμπρίδου λαμβάνομεν την εξής επιστολήν:

Αθήναι, 29 Ιουνίου 1924.

Αγαπητέ μου Κύριε Παρασκευά,

«Μου έπρωτείνατε την θέσιν του αρχισυντάκτου των «Παρασκηνίων» και δέν νομίζω ότι είναι έπιτετραμμένον εις έμέ να μη άποδεχθώ προσφοράν τόσον εδγενη και τιμητικήν. Βεβαίως μου κοστίζει πολύ να απομακρυνθώ, έστω και στιγμιαίως, από την καθημερινήν δημοσιογραφίαν, τό μεγάλο πάθος της ζωής μου, από δεκαπέντε ήδη έτών, γεμάτων έντασιν και πνευτον, δαπανημένων διά την καθημερινήν έφημερίδα, διά να άφοσω-τώ όσον θά ήθελα και θά έπρεπε εις τά «Παρασκήνια»· άλλ' αίσάνομαι την φωνήν ενός ύπηλου και ήλικοντος να μου έπιτάσση να σας βοηθήσω εις την εδγενην προσπάθειαν σας για ένα ελληνικόν Αύριον άξιώτερον από τό Σήμερον μας, εδγενέστερον, παραγωγικώτερον εις όμορφία και σε Ζωή.

«Και αν δέν ήταν ή ύψηρά συμπάθεια και εκτίμησις που τρέφω πρός σας από μακροδ, ως καλλιτέχνην και ως άνθρωπον, θά με έφερε πλησίον σας ένας πρόσθετος λόγος, ή κοινότης του ιδανικου μας, του ιδικου σας και του ιδικου μου, ό κοινός πόθος μας να ρίξωμεν έστω και ένα πετραδάκι διά τό έργον του έκπολιτισμου και της εξημερώσεως του Έθνους μας που είναι σήμερα μία μεγάλη, τραγική, άχαρη, κουτή και τυφλή αγέλη αφώτιστων, δυστυχισμένων ανθρώπων.

«Τό Έθνος αυτό είναι τριακόσια τουλάχιστον χρόνια όπισω κατά την διανοητικήν, την ήθικήν δηλαδή, κατάρτισιν του και ή διανοητική συγκρότησις και ό διανοητικός «μηχανισμός» του καθυστεροδν τρομακτικά έν συγκρίσει πρός τους λαους όλου του λοιπου κόσμου. Έν τών μεταξύ γύρω γύρω μας όλοι οι άλλοι λαοί, άκείνη και οι Τούρκοι, βιάζονται να συγχρονίσουν τό βημα των με τον ρυθμόν της διανοητικής ζωής του λοιπου συγχρόνου κόσμου. Ένθ' έμεις οδτε ύποβιαζόμεθα καν την φοβεράν ήθικήν, την διανοητικήν και κοινωνικήν καθυστέρησιν μας!

«Από αυτήν την θλιβεράν κατάστασιν και από τίποτε άλλο, αλίότητα και τό χειρότερον άνοποψίαν της άθλιότητός μας, πηγάζουν, χωρίς άμφιβολία, και τά γενικώτερα έθνικά μας κακά, ή αλίότης μας ή έ νική.

«Έτσι, είδατε και τό μέγεθος της άπίστευτης σύμφορής μας εις την Μ. Ασίαν. Αλλά και την φρικτήν απάθειαν του λαου μας δι' αυτήν. Και τά δύο άπαίσια φαινόμενα εις την αυτήν αίτίαν έχουν την πηγήν των,

ἐλλείψεις μορφώσεως, ἐλλείψεις δυναμείας, κατὰ δύναμιν ἐλλείψεις φωτός ἐσωτερικοῦ, ἐλλείψεις δυνάμεως εἰς τὸ ἔθνος τοῦτο, μοιραίως.

Διὰ τοῦτο ἐφ' ἧσθα νὰ βῶ ἀδίστακτα ἐπάνω καὶ ἀπὸ τοῦ ἔθνισμοῦ τὴν ἰδέαν, τὴν ἰδέαν τοῦ Πολιτισμοῦ. Καὶ φυσικά: Ἐνα ἔθνος ἀπολίτιστον εἶναι ἕνα ἔθνος φάφιο, μὰ μᾶζα ἀγοργάνωτος, χωρὶς ὀργανικὴν οὐστανιν καὶ δίχως ζωὴν ἐνὸργανον. Εἰς τὴν σύγκρουσιν μὲ τὴν πρώτην δυσκολίαν, καταρρεῖ καὶ ἀθλίως πανικοβάλλεται. Εἶδατε τὸ προηγουμένον τῆς καταρρέσεως τῆς Μ. Ἀσίας. Μιαμίσση φοράν ἰσχυρότεροι τοῦ ἐχθροῦ κατ' ἀριθμὸν καὶ κατ' ἐφόδια, ἐνῶ οἰκονομικῶς καὶ ἐμπορικῶς ἀσυγκρίτως ἰσχυρότεροι αὐτοῦ, καταρρεύσαμεν ἐντὸς ὀλίγων ὥρων, εἰς τὴν ἀνταλλαγὴν τῶν πρώτων βολῶν. Διατί; Διότι δὲν ὑπῆρχεν μέσα μας γιὰ νὰ τραφῶμεν ἀπὸ αὐτὴν ἢ συνειδητοῖς ἀπὸ ἕναν Πολιτισμὸν ἔθνικόν μας, ὅταν ἐξηράθησαν μέσα μας αἱ πηγαὶ τῆς ἔθνικῆς αἰσθηματικότητος, (Ἀγία Σοφία, Μαρμαρωμένος Βασιλεὺς) τοῦ ἕως τότε ἐπεῖχον εἰς τὸ ἔθνος αὐτὸ θέσειν τοῦ μοναδικοῦ πολιτισμοῦ του, τοῦ αἰσθηματικοῦ πολιτισμοῦ του, ἐν ἐλλείψει παντελοῦς διανοητικοῦ πολιτισμοῦ, — καὶ ὁποῖος αἰσθηματικὸς μας πολιτισμὸς φανερῶνται ἀπὸ ὀλίγων ἐτῶν τραγικώτατα δοκιμασμένος ἀπὸ τὴν σύγκρουσιν τοῦ πρὸς τὰς πραγματικότητας τῆς καθημερινῆς ζωῆς τοῦ ἔθνους.

»Ναί, ὁ πολιτισμὸς κάμνει τὰ ἔθνη ἰκανὰ καὶ ἀξία νὰ ζήσουν. Ἡ μόρφωσις καὶ αἱ Τέχναι, ἡ ζωντανὴ καὶ θερμὴ ἐκπαίδευσις καὶ τὸ θέατρον τὸ ἀξίον τοῦ προορισμοῦ του, ἰδοὺ τὸ ψῆφον, ἰδοὺ τὸ μᾶνα τῶν ἀξίων λαῶν. Εἰς τοῦτο τὸ γλυκύτατον μᾶνα, εἰς τὴν συνειδητοῖς τῶν ἁγίων λαῶν μὲ ἴδιον ἕκαστος καὶ ἐκλαμπρὸν πολιτισμὸν εὐρήκαν μέσα εἰς τὴν κόλασιν τοῦ ἀναλυτοῦ μελιδοῦ πού ἦτον ὁ τελευταῖος μεγάλος πόλεμος, οἱ Εὐρωπαϊκοὶ Λαοί, οἱ θεοπολιτισμένοι Γερμανοὶ καὶ οἱ ἀπίστευτα ἐπίσης πολιτισμένοι Γάλλοι, οἱ πρώτοι τὴν δύναμιν νὰ κάμνουν τριάντα μυριονέχρους ἐπιθέσεις τὴν ἡμέραν καὶ ἐπὶ 6 μῆνες, στὴ Βερντέν, οἱ δεῦτεροι νὰ τῆς συντρίβουν καὶ νὰ τῆς ἀπωθοῦν.

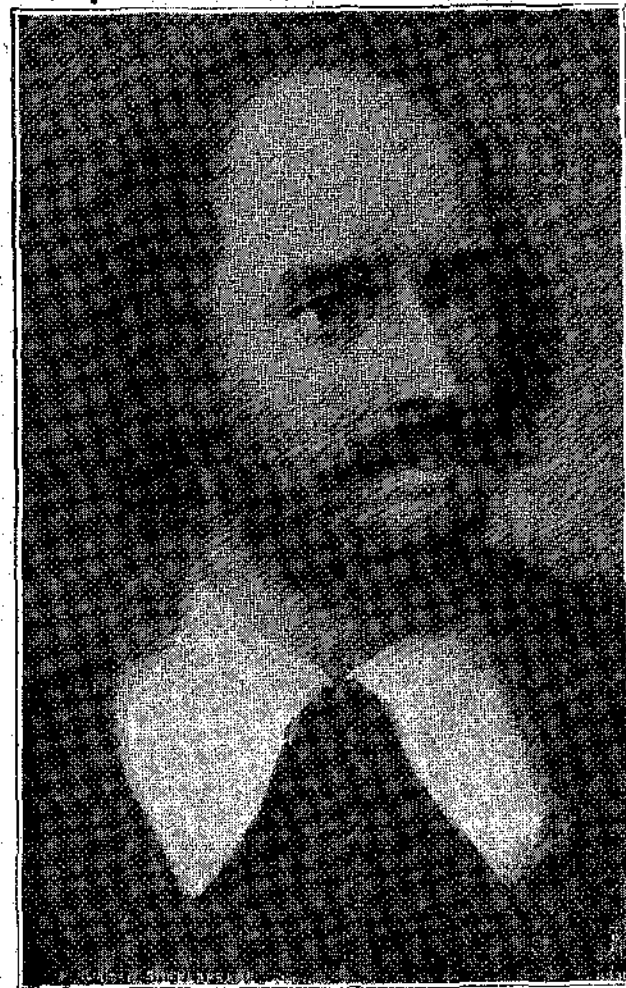
» Ἀλλὰ τί θέλετε νὰ ἀντιτάξῃ εἰς τὰς σοβαρὰς συγκρούσεις τοῦ μὲ τὰς ἀληθινὰς δυσκολίας τῆς Πάλης καὶ τῆς ζωῆς ἕνας λαὸς κούφιος, ἕνας λαὸς κενός; Ἐνας λαὸς πού ἀγνοεῖ τὸν Μπετχόβεν, δὲν γνωρίζει τὸν Βάγνερ καὶ δὲν ἠξεύρει τὸν Σαίξπηρ, τὸν Τισιάνο καὶ τὸν Ρέμπραντ: (Θὰ ἠμπορούσαμε φεῦ! νὰ προσθέσωμεν: καὶ τὴν γλῶσσαν του!)

» Δὲν ὑπάρχει λοιπὸν αὐτὴν τὴν ὥραν ἰδανικὸν Ἑλληνικὸν ὑψηλότερον ἀπὸ τὸ νὰ ἀγωνισθῆς εἰς τὴν ζωὴν σου νὰ χάρισῃς εἰς τὸ ἔθνος σου τὰ δεκανίκια πού τοῦ χρειάζονται γιὰ νὰ ἠμπορήσῃ παράλυτον καὶ ἀκρωτηριασμένον ὅπως εἶναι τώρα νὰ βαδίσῃ εἰς τὸν δρόμον τῆς ὑψηλῆς ἀμιλλῆς πρὸς μίαν ζωὴν ἐνσυνειδητὴ καὶ ἐσωτερικὴν, πρὸς μίαν ζωὴν μὲ δύναμιν καὶ ὡμορφίαν καὶ προορισμὸν, δηλαδὴ.

» Καὶ φιλοδοξῶ μαζὺ μὲ σᾶς, ἀγαπητέμου Κύριε Παρασκευᾶ, νὰ κάμουμε ἀπὸ τὰ «Παρασκήνια» ἕνα περιοδικὸν πολιτισμοῦ. Ὁ τόπος ἀσφυκτιᾷ, ἀποσπνίθεται, σφραδάζει καὶ διαλυεῖται ἀπὸ ἕνα κακὸ πού τὸ ἀγνοεῖ! Ἀπὸ ἐλλείψιν πολιτισμοῦ, δηλαδὴ μορφώσεως, πού φτάνει τοὺς χαρακτῆρες καὶ πλάθει τῆς ἠθικῆς ἀξίες, σὲ κάθε Κοινωνία καὶ ἔθνος, καὶ συνειδήσεως καὶ πίστεως πρὸς ἕνα ἔθνικὸν Πολιτισμὸν πού παραινῶν τὰ ἔθνη καὶ τὰς Κοινωνίας πρὸς τὰ μεγάλα ἔργα τῆς ἀνθρώπινης δυνάμεως, τῆς ἀνθρώπινης ἀξιοπρεπείας, τῆς ἀνθρώπινης ἀνώτερης δημιουργίας, τῆς ἀνθρώπινης ἠθικῆς καὶ δικαιοσύνης.

» Εἰς τῆς ἀρχαίης πολιτεῖς οἱ ἀνθρώποι πού ἀσθάγονταν στὰ στήθη των τὸ ἱερὸν κύμα τῆς περισσοτέρας νεότητος, τῆς περισσοτέρας δυνάμεως καὶ τῆς ὀρμητικώτερης πίστεως ὑπῆρχε τὸ ἔθιμον νὰ μαζεύονται εἰς μεγάλους ὀμίλους καὶ συναισθανόμενοι τὸ ἀδύνατον καὶ τὸ περὶ τὸν, ἐφαντάζοντο, — τῆς περαιτέρω διαβιώσεως των, ἐντὸς τῶν τειχῶν τῆς πόλεως των νὰ τρέπωνται πρὸς πόλεις μὲ περιβάλλον ἀρμονικώτερον πρὸς τὴν σκέψιν καὶ τὴν ψυχὴν τὴν ἰδικὴν των. Καὶ οἱ συντοπίται των τοὺς ἐσέβοντο, μὲ ὅλα ταῦτα καὶ τοὺς ἀνόμεζαν «ἢ Ἰερά Ἀνοίξεις».

» Ἄς φιλοδοξήσωμεν νὰ δημιουργήσωμεν διὰ τῶν «Παρασκηνίων» ἀγα-

Σ Α Ι Ε Π Η Ρ

ΥΠΟ Π. ΚΡΑΜΕΡ

πητέμου Κύριε Παρασκευᾶ, μίαν τέτοιαν «Ἰεράν Ἀνοίξιν», χάριν τοῦ ἔθνους μας, τραγικὰ καὶ ἀτίμως ἀπὸ ὄλα σχεδὸν τὰ μορφωμένα παιδιά του ἐγκαταλελειμμένον εἰς τὴν μαύρην μοῖραν του. Καὶ θετικώτεροι ἡμεῖς, ὅς ζητήσωμε νὰ μεταγγίσωμεν τὸ πολυτιμὸν αἷμα τῆς Ἰεράς Ἀνοίξεως εἰς ἐκείνους πού κατοικοῦν ἐντὸς καὶ ὄχι πλέον ἐκτὸς τῶν τειχῶν τῆς ἀγαπημένης μας χώρας.

» Ὅπως σεῖς, ὁμοίως καὶ ἐγὼ, τὸ ἔχω τιμὴν μου νὰ ἀφιερῶσω τὴν ὑπαρξίν μου εἰς τὴν ὑπηρεσίαν αὐτῆς τῆς μελλούσης Ἰεράς Ἀνοίξεως πού τὴν εὐχόμεθα ὅσον τὸ δυνατόν πλέον σύντομον. Μὲ αὐτὴν τὴν προσδοκίαν καὶ αὐτὴν τὴν σημαίαν ὑψηλὰ ἀνεμιζόμενῃ ὑπὲρ τὰς κεφαλὰς μας, μὲ συγκίνησιν εἰσέρχομαι εἰς τὸν ἰδανικὸν δρόμον τοῦ Προορισμοῦ μας.

Μετὰ πολλῆς τιμῆς
Γ. ΛΑΜΠΡΙΑΝΣ

ΠΙΝΕΤΕ ΚΟΝΙΑΚ "ΕΡΩΣ"

ΑΙ ΕΜΦΑΝΙΣΕΙΣ ΤΗΣ ΔΡΑΜΑΤΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΩΔΕΙΟΥ

Γιαννοποιοιτικώς εντυπώσεις αποκομίζω από τής τελευταίας εμφάνισης τής δραματικής Σχολής του Ελληνικού Ωδείου εις τὰ «Ολύμπια». Η Σχολή εφίσταται εις καλόν δρόμον και πολλά έλπιδες επιτρέπονται για τόν πλουτισμόν με τὰ στοιχεία τής, εις πολύ σύντομον χρόνον, του πτωχού ελληνικού μας Θεάτρου.

Υπάρχουν και ταλέντα ενδιαφέροντα και εις καλόν δρόμον να καλλιεργηθούν. Ολωσδιόλου εξαιρετικά προσελκύσαν την προσοχήν μου δύο μαθήτριαι, αι δεσποινίδες Παπαδάκη και Μαρούλη. Η πρώτη μάλιστα είναι τόσο καλή εις τόν ρόλον παύ την είδα (την «Μονάκριβη» του Ξενοπούλου) ώστε ο χαρακτηρισμός της ως «μαθήτριας» κτυπήσεται στ' αυτό.

Θα ήμπορούσε να είναι από τώρα μια ευπρόσωπη, με πολλές έλπίδες ήθοποιός. Είναι προικισμένη με πολλά και πλούσια δώρα που φαίνεται υπομονητικά και με έξυπνάδα να τὰ έχη καλλιεργήσει. Την έβλεπα δια πρώτην φοράν, αλλά με κατενθουσίασε. Και ένν ήμπορούσα να είμαι βέβαιος ότι έχει και εις τούς διαχτυτικούς ρόλους την ίδιαν δύναμιν, θα ήμου διπλά ευτυχής, διότι θα είχαμεν αποκτήση μιὰ ήθοποιόν αξιοσημείωτης δυνάμεως.

Κυριαρχία τής σκηνης, επί ολή αδστηρά επί του έαυτού της και αυτοπειθαρχίας αξιοθαύμαστη, τάκτ σπάνιον, άερας Θεάτρου σπάνιος, βλέμμα θερμόν και εκφραστικόν, πολλή έξυπνάδα και αντίληψις, εκφρασις μιμητική του προσώπου καλή και προ πάντων τέμπρο και κλίμαξ φωνής σπανίως (για τὸ Θεάτρο μας) Θεατρικά, είναι τὰ κυριώτερα χαρακτηριστικά τής δ. Παπαδάκη, μιὰς «Μονάκριβης» ολωσδιόλου καλής. Να την φωτίση μονάχα τὸ «Άγιον Πνεύμα να μείνη έριστικά στο Θεάτρο!

Άλλά και η δ. Μαρούλη έχει δώρα φυσικά κατάλληλα να φικιάσιν από αυτήν μιαν grande coquette. Ίδίως εις την κωμείν τι μπορεί να διαπρέψη. Μακρυνά μόνον από τούς μεγάλους δραματικούς ρόλους. Δέν είναι γεννημένη για αυτούς. Άλλά στους αισθηματικούς, στους τρυφερούς ρόλους αισθάνομαι πως θα διαπρέψη.

Εις τής παραστάσεις αυτές των δραματικών Σχολών αναπαύει κανείς τὰ αυτιά και τὰ μάτια του από βσην κακοπάθειαν υφίστανται από τής φοβεράς δουλάρες που εις πυκνάς συστοιχίας έχου εισβάλη εις τὸ πτωχόν μας Θεάτρον, γάμπες πρισμένες και ως τόσο πόσον αυθάδεις! και λαρόγνια γεμάτα βλαχισμούς. Έδώ φωνές, κινήσεις, εκφράσεις μυρίζουσι λίγον πολιτισμόν, ή ώρα ή καλή!

Αυτὸ δέν σημαίνει άτυχώς ότι τὸ «Άριστερό Χέρι» που μας έδωσαν ως πρώτην των τεσσάρων αυτών «εμφανίσεων» εις τὰ «Ολύμπια» ήτο ο γλυκός εκείνος επιάλτης τής έντελῶς πρώτης νεότητός μας, εκείνο δηλαδή τὸ δαντελλωτὸ και σχεδόν Παριζιάνικο πράγμα που μας έδιδεν ή «Νέα Σκηνη» του μακαρίτου Χρηστομάνου, με τούς Παλμύραν και τόν Χρυσομάλλον, τής καλῆς των εποχῆς, έδώ και περισσότερα από 15 χρόνια.

Άλλά δέν δικαιούμεθα να ζητοῦμε τέτοιες τελειότητες από έρασιτέχνιδας και έρασιτέχνους, ήτι δικαιούμεθα να ζητήσομε από αυτούς είναι ή έλπιδα για τὸ αύριο. Αυτήν μας την δίδου ευτυχώς.

Η δ. Μαρούλη ιδιαίτερος στο «Άριστερό χέρι» μας έχάρισεν έλπίδες. Ίδίως εις τής εκρήξεις τής τρυφερότητος. Δια μιαν έρασιτέχνιδα, εξ άλλου, κινείται με ελευθερίαν και ε καλίαν εις την σκηνην, και εδχαριστεται, καταφανώς, να εφίσταται πένο εις την σκηνην, πράγμα που φανερώνει τόν έρωτά της προς τὸ Θεάτρον και είναι και τούτο σύμπτωμα ένθαρρυντικόν, έχει δε και μιαν κάποιαν κυριαρχίαν επί τής σκηνης. Να δμειλή μονάχα άκόμη πειθ δυνατά. Να μη λησμονοῦν οι

Έλληνες ήθοποιοί πως επάνω στο σανίδωμα δέν βρίσκονται σπιτί των. Η φωνή μένει ένα από τὰ κυριώτερα μέσα για να ξυπνήσης την προσοχή και τ ενδιαφέρον του θεατοῦ. Με αυτήν ήμπορείς να του μαστιγώσης τὰ αυτιά και να του τὰ ξυπνήσης. Όταν δε επέτυχες τούτο, επέτυχες τὸ μισὸ τής επιτυχίας σου. Εντύπωση, τέλος, μου έκαμε ή μεταμόρφωσις τής σε γυναίκα σαράντα ετών στην «Μονάκριβη».

Η δ. Εηροταγάρου είναι ένα ενδιαφέρον ταλέντο και ξεύρει να αυτο υσιάεται μη απορρίπτουσα ούτε τούς ρόλους από τής γεροντοκόρες. Άλλ' εκπλήσσομαι πως ο καθηγητής της κ. Παπαγεωργίου δέν τής εξήγησε λίγο όρθότερα τόν ρόλον της εις τὸ «Άριστερό χέρι». Τὸ ντύσιμο τής, λ. χ. δέν ήτο, καταφανώς, τὸ ακριβές. Παρουσιάζεται στην σκηνη σαν ένας μπόγος και σαν πάρα πολύ ενάρτη, σαν να έχη πάρη την απόφασι τής να είναι ενάρτη. Ένν αυτή στην πραγματικότητα, εις τὸ «Άριστερό χέρι», λυσσά και μάλιστα ποδ είναι υπηρχεωμένη, από την φυσικήν άσχημίαν της, να εφίσταται εξόριστη από τόν έρωτα, μακριά από την άνδρικήν επιθμίαν. Όσον δια τὸ ντύσιμο τής πρέπει να είναι, απεναντίας, δλο γαλαία εκζητησις, κουρελάκια πολύχρωμα και φιογγάκια ζωηρόχρωμα. Αυτός είναι ο ρόλος, μιὰ σκυλιασμένη άσχημη που για να ξεσκαση την έρωτική της πίκρα πέρνει τόν ρόλον του φρουρού τής ήθικῆς των άλλων γυναικῶν και χώνει την μύτη της εκεί που δέν την σπέρνου.

Ο νέος που παίζει τόν ρόλον του κωμικού τὸ παραζηλώνει εις την υπερβολήν τής φαιδρας γραμμῆς του ρόλου. Εάν ήμπορούσε να γεμίση τόν ρόλον του με άλλης πυκνότητος και παρατηρήσεως πράγματα, βέβαια έν θα κατέφευγεν εις την χονδρήν γελοιογραφίαν του ρόλου του. Δέν θα φωνάζω ποτέ, φαίνεται, άρεκα στος Έλληνας κωμικούς ότι δέν υπάρχει γεννημένος άνθρωπος που να δέχεται, δσονδήποτε και αν είναι γελοός εις την ζωήν, να γελωτοποιη αυτός έαυτόν και τὰ κωμικά ή τὰ ελαττώματά του. Όστε είναι χονδροειδῶς σφαλερή ή αντίληψις των Έλλήνων κωμικῶν ότι τολς επιτρέπεται και ήμπορύν να αποσπάσου τὸ γέλιο του άκροατοῦ φιλάνοντας τούς ρόλους των κατά τρόπον ώστε ο κωμικός να κοροϊθεύη αυτός έαυτόν! Ανακαλύψετε και χαρακτηριστικά μόνου σας δλο τὰ στοιχεία του γελοίου που υπάρχουν σ' ένα κωμικό τύπο και αυτό άρκει για να ήγη άπομάτως από τόν ρόλο τὸ γέλιο. Άλλά βέβαια είναι παλὸ πειθ δύσκολο αυτό από την χονδρή γελοιογράφησι των τύπων.

Ο κ. Βαρδακάρης δέν είναι brilliant, άλλ' είναι επί τέλους επίμονος και ίσως κάτι να κίνη με τόν καιρό. Ο κ. Κροντηρῆς έχει ένα περιεργό στόλ. Είναι ξηρός και υγρός μαζί. Δέν έχω δη τὸ ανάλογο του έως τώρα. Άλλά για jeune premier δέν ξεύρω άκόμη αν κίνη επιφυλάσσομαι για πειθ ύστερα.

Η δ. Άντι. Μεταξά δέν με ενθουσιάζει. Έχει επιμονήν αλλά φυσικά δώρα λίγα. Τὸ χειρότερο έχει πολλήν παιδικότητα. Μου άρεσε μετριώς στην «Μονάκριβη». Ουτε σύγκρισις με την δ. Παπαδάκη. Αυτή είναι τὸ «μεγάλο άστρο» του Έλλη. Ωδείου.

Όσον δια τὰς δύο παραστάσεις του «Χαλασμένου Σπιτιού» του κ. Σ. Μελα δέν ήμπορεσα, κωλύεις από άδιαθεσίαν, να τὰς παρακολούθησω. Ηκούσα όμως για την ύπόκρισι πολλούς επαίνους από πρόσωπα άρμόδια, με δλον ότι για μένα πολὸ προβληματικό είναι αν και με εξ επαγγέλματος ήθοποιός, θα ήταν δυνατὸν να σταθ ή ένα έρρον τόσο ανεξήγητον σαν τὸ «Χαλασμένο Σπιτί».

ΒΙΑΚΕΑΜ ΜΑΓΙΣΤΕΡ.

Πρώτη εμφάνισις τής «ΕΚΔΟΤΙΚΗΣ» με τὸ περιεργότερον βιβλίον εξ δσων έχου γράψη:

Κ. ΡΩΤΑ ΤΟ ΕΝ ΟΛΗΓΗ ΙΕΡΟΝ ΘΗΡΙΟΝ

Ζητήσατέ το εις τὰ κεντρικά Βιβλιοπωλεία.

ΤΟ ΠΡΑΣΙΝΟ ΡΑΒΔΙ

Λαμβάνομεν την κάτωθι επιστολήν την οποίαν και κατά καθήκον δημοσιεύομεν:

Φίλε Παρασκευά.

Θάχης, υποθέτω, διαβάσει το «Πράσινο ραβδί» του Τολστόι! Αν όχι ως τὰ τώρα, πρέπει δίχως άλλο νὰ τὸ διαβάσῃς, γιατί εἶνε, κατὰ τὴ γνώμη μου, εὐαγγέλιο, ἀληθινὸ πολεμικὸ ἐγερτήριον γιὰ ολους ἡμᾶς τοὺς στυλοβάτας τῶν δύο καλλιτεχνικῶν θρόνων, δύο δυναστεϊῶν καταθλιπτικῶν, τυραννικῶν, δεσποτικῶν, Κυβέλης καὶ Κοτοποδλη.

Λοιπὸν κατὰ τὸ «Πράσινο Ραβδί» ὁ προπολεμικὸς ἀφέντης, στὴ Ρωσία σὲ στιγμὴ ὀργῆς καὶ ἀκεφιάς γιὰ νὰ ξεθυμάνῃ ἔβαλε γραμμὴ τοὺς μουζίκους—δούλους—σκλάβους του καὶ περῶντας πίσω ἀπὸ τίς πλάτες τους, τοὺς ἄλλαξε τὸν ἀδδῆξαστο—κι' ἄς τὸν παραδόξῃσαν μοιρολατρικὰ οἱ δυστυχισμένοι μουζίκου—χτυπώντας ἀλύπητα πλάτες καὶ πλευρὰ μ' ἕνα γερὸ χλωρὸ κλαδί, τὸ πράσινο ραβδί.

Ἐναντίον αὐτοῦ τοῦ πράσινου ραβδιοῦ, ποὺ χρόνια τώρα καταφέρνουν στὶς πλάτες μας ἡ δύο θεατρικὲς δυναστείες, ἔρριψες εσύ, φίλε Παρασκευά, τὴν πρώτην χειροβομβίδα μὲ τὴ «Μαύρη Βίβλο» στὸ «Παρασκηνία», κι' ὅλοι οἱ μελλοθάνατοι ἔδωκαν κραυγὴν ὑπερτάτης ἀνακουφίσεως καὶ εἶπαν:

—«Ἐφτασεν ἐπὶ τέλους ἡ εὐλογημένη ὥρα!» Ἀλαλλάζοντας ἀπὸ χαρὰ τοῦσφιζα τὸ χέρι καὶ πέταξα κι' ἐγὼ μιά-δύο χειροβομβίδες στυῶν αἰμοσταγεῖς θεατρικῶν θρόνων.

Νὰ τὸ πρῶτο κατόρθωμα.

Εἶχεν ἀκουσθῆ ἡ πρώτη διαμαρτυρία ἔπειτα ἀπὸ χρόνων σκλαβιά, ὁ πρῶτος ὑπόκιφος μυκηθμὸς τοῦ τάβρου ποὺ ἄρχισε νὰ νοιώτῃ τὴ δύναμή του.

Τὸ μυστικὸ ἦταν ν' ἀκουσθῆ ἡ πρώτη φωνή! Αὐτὴ σιγά-σιγά θὰ ὤπλιζε κι' ἄλλα στόματα, καὶ γρήγορα ὁ ἀλαλλαγμὸς τῆς ἐπαναστάσεως θὰ σάρωνε τίς δύο δυναστείες, ποὺ γρήγορα θ' ἀποδειξοῦν μεντοκουμεντα πόσο θετικὰ ἐργάστηκαν γιὰ τὴν τσέπη τους καὶ πόσο ἀρνητικὰ γιὰ τὸ θέατρο.

Εἶχεν ἀκουσθῆ λοιπὸν ἡ πρώτη ἀλήθεια. Καὶ κάθε νέα ἀλήθεια, λέει ὁ Τολστόι, ποὺ μεταβάλλει τὰ ἥθη, καὶ κάνει τὴν ἀνθρωπότητα νὰ βαδίσῃ πρὸς τὰ ἔμπροσ, δὲν γίνεται δεκτὴ στὴν ἀρχὴ παρὰ ἀπὸ ἕνα μικρὸν ἀριθμὸ ἀνθρώπων, οἱ ὅποιοι ἔχουν τελεία συνείδησιν αὐτῆς τῆς ἀλήθειας.

Οἱ ἄλλοι — τὰ συντηρητικὰ στοιχεῖα — προβάλλουν κάθε δυνατὴ ἀντίστασι γιὰ νὰ μὴν ἐπικρατήσῃ ἡ νέα ἀλήθεια, γιατί τὸ ζήτημα δὲν τοὺς συμφέρει.

Κι' ὅμως σιγά-σιγά ἡ νέα ἀλήθεια μεγαλώνει σὰν σφαῖρα ἀπὸ χιόνι ποὺ κυλάει διαρκῶς, ἕως τὴν στιγμὴν ποὺ ὅλοι μὲ μᾶς περνοῦν πρὸς τὸ μέρος τῆς νέας ἀλήθειας, ἡ ὁποία τότε γίνεται νέος ὀργανισμός.

Σ' αὐτὴ τὴν ὥραία, τὴν ὀνειρεμένην ἐξέλιξι, εἶδα τὸ πρῶτο ἐμπόδιο ἀπὸ σένα τὸν ἴδιο, φίλε κ. Παρασκευά, μὲ τοὺς αἰῶνας, ἴμνους καὶ δι' ὑμῶν ποὺ δημοσιεύσες στὸ 9ο φύλλο τῶν «Παρασκηνίων» γιὰ τὴν Κυβέλη, σὰν νάχε ἀνάγκη νὰ λανσαρισθῆ γιὰ τὸ καλὸ τῆς τέχνης, σὰν νὰ ἦταν φόβος νὰ παραγνωρισθῆ καὶ νὰ ἀπογοητευθῆ ἡ κυρὰ ποὺ ἔχει ἀμπέλια στὴ Βλαχία σπιτία στὸ Βουκουρέστι, ἐνῶ εἰς κι' ὅλοι μας οἱ πρῶτα ληταί — οἱ πρωτοβαστάζοι — τοῦ καλλιτεχνικοῦ καὶ ὄλικοῦ μεγαλείου τῆς, δὲν ξέρομε... σὲ ποιά Τράπεζα νὰ καταθέσουμε τὰ περισσεύματα τῶν ψυχῶν τοῦ Λαζάρου.

Νὰ φαντασθῶ πῶς τόσο γρήγορα γιαιτρεύτηκαν τὰ ἴχνη τοῦ πράσινου ραβδιοῦ ἀπὸ τὴν πλάτη σου, σὰν ἀπίστευτο.

Τότε τί συμβαίνει; Ἀλλαξοπιστήσες;

Ἐγκατέλειψες τὸ στρατόπεδό μας καὶ αὐτομόλησες πρὸς τοὺς ἀφεντάδες;

Δὲν μπορῶ νὰ φαντασθῶ πῶς γονάτισες μπροστὰ στὸ Χρυσὸ Μόσχο...

Τότε ;... Τότε ;...

Μοῦ χρειάζεται ἡ καλλίτερα μᾶς χρειάζεται, μιὰ ἐξήγησις γιὰ νὰ κατατοπισθοῦμε στὸν ἀγῶνα, γιατί ὅλοι μας ἔχουμε τὴ γνώμη πῶς ἕνας ἀπ' τοὺς σκοποὺς τῶν «Παρασκηνίων» εἶνε νὰ ὑποστηρίξῃ τοὺς καταδυναστευομένους, τοὺς ἀληθινούς μάρτυρας τῆς τέχνης, στέλωντάς τους λίγη δροσιὰ μέσα στὸ λιοπύρι τῆς ἀδιάκοπτης δουλειᾶς γιὰ τὸν πλουτισμὸ τῶν δυναστεϊῶν.

Τὸ λιβάνι σου στὸ 9ο φύλλο μύρισε πολὺ ἀσχημα.

Σπάσε τὸ θυματήρι

Εἶναι πάντα καιρὸς.

Μονάχα μ' ἀγῶνα ἐπίμονο, ἀδιάκοπο, ἀμειλικτο θὰ δημιουργηθῆ ὁ νέος Σπάρτακος ποὺ θὰ ὀδηγήσῃ τοὺς ἐπαναστατημένους σκλάβους στὴν δριστικὴν ἀπολύτρωσι.

Ἀθῆναι 3-7-24

ΠΑΝΟΣ ΚΑΛΟΓΕΡΙΚΟΣ

Σκηνοθέτης

Σημείωσις Συντάξεως «Παρασκηνίων»: — Δημοσιεύσαντες, κατὰ καθήκον, τὴν ἀνωτέρω ἐπιστολήν τοῦ φίλου συνεργάτου μας, ἐπιθυμοῦμεν νὰ τοῦ διευκρινίσωμεν ὅτι ὁ φόρος τῆς ἐν ἐξήγησιν μὲν νὰ ἀποδώσωμεν πρὸς τὴν κ. Κυβέλην διὰ τοῦ φύλλου ποὺ τῆς ἀφιερῶσαμεν ἐστρέφεται εἰς ὀλοκλήρου πρὸς τὴν ἡθοποιὸν καὶ τὴν καλλιτέχνιδαν καὶ ἐπὶ κατὰ συνέπειαν δὲν διήλθεν ἀπὸ τὴν σκέψιν μας ἡ πρόθεσις νὰ σχολιάσωμεν ἢ ἀπλῶς νὰ συντάξωμεν μὲ τὸ θέμα τοῦτο ζητήματα ἀλλότρια ὅπως θὰ ἦσαν πράξεις καὶ ἀντιλήψεις ἀναγόμεναι εἰς τὴν ἰδιωτικὴν ζωὴν τῆς καλλιτέχνιδος καὶ τῶν ἀνθρώπων τοῦ ἀμέσου περιβάλλοντός της.

Ὅταν γράφομεν ἐπὶ ἄλλης φύσεως θεμάτων ἢ ἐκφρασις τῆς γνώμης μας μένει εἰς ὀλοκλήρου κατηγορηματικὴ καὶ ὁ φίλος συνεργάτης πολὺ ἐδιδόθη, νομίζομεν, νὰ ἀνησυχῆσῃ διὰ τὴν ἰδεολογικὴν μας εὐστάθειαν, δοκιμασμένην, εἰς τὸν μήκος μᾶς ὀλοκλήρου ζωῆς μεστῆς δοκιμασιῶν, ἀλλὰ μᾶς ἀύστηράς, πιστεύομεν, συνέπειας καὶ ἀκολουθίας.

ΤΑ «ΠΑΡΑΣΚΗΝΙΑ»

ΜΙΑ ΓΝΩΜΗ

ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΤΟ "ΑΣΠΡΟ ΚΑΙ ΜΑΥΡΟ,"

Ἐκείνους φυλολογικὸ ἀπὸ τὰ σημαντικώτερα τῶν τελευταίων ἡμερῶν εἶναι βέβαια ἡ ἀπὸ τὸ θέατρο τῆς κ. Κυβέλης διδασκαλία τοῦ γνωστοῦ δράματος τοῦ κ. Σ. Μελά «τὸ Ἄσπρο καὶ τὸ Μαῦρο».

Τὸ δράμα αὐτὸ ἔταν πρωτοπαραστῆθηκε σὲ μᾶς ἄφησε μιαν ἐντύπωση ἀληθινῆς ἐξαιρετικῆς στὰ θεατρικὰ χρονικά μας. Τὴν ἐντύπωση δὲ αὐτὴ ἐπέτεινε ἀκόμα καὶ τὸ πρόσωπο τοῦ συγγραφέα, ὁ ὁποῖος μολογῶντι νέος τότε καὶ ἀδοκίματος εἶχε παρουσιαστῆ στὸ στάθιον τῶν φυλολογικῶν ἀγῶνων μὲ μιὰ ἀσυνήθιστη ζωηρότητα ποὺ ὑπόσχονταν πολλὰ.

Ἡ τελευταία παρίστασι στὸ θέατρο Κυβέλης τοῦ Ἄσπρου καὶ Μαύρου ἦτο σὰ συνέχεια καὶ σὰ συμπλήρωσι τῆς διδασκαλίας καὶ τῆς ἐπιτυχίας ποὺ ἀξιώθηκε τὸ ἔργο στὸν Νέο Κόσμο. Καλῶς μάθαμε παραστῆθηκε στὰ θεάτρα τῆς Ἀμερικῆς μεταφρασμένο ἄφορα στὴν Ἀγγλικὴν τὸτο δὲ ἄρεσε ποὺ ἔδωκε ἀφορμὴ νὰ γίνῃ πλατύτατος καὶ ἐπαινετικώτατος λόγος στὸν Ἀμερικανικὸ τύπο. Οἱ Ἀμερικανοὶ θεατροκρίτες ἐτόνισαν στὰ ἄρθρα, τοὺς τὸ θαυμαστὸ διάλογο τοῦ ἔργου, τὴ φυσικότητα καὶ τὴν ποιικιλίαν στὴν κίνησιν καὶ στὴν ἀλλαγὴ σκηνῶν, ὅστε νὰ μὲν ἡ ἐντύπωση τοῦ θεατῆ σὲ μιὰ συγκρατητὴ συγκίνησι, τὸ ἐπιγραμματικὸ πνεῦμα ποὺ δίνει στὸ ἔργο τὸ χαρακτήρα τῆς κομικῆς εἰρωνείας μὲ ἕλη τοῦ τῆς δραματικότητος καὶ ἀπάνω ἀπ' ὅλα τὴν Ποιητικὴν ἔξαρσι ποὺ σφραγίζει τὸ Ἄσπρο καὶ Μαῦρο καὶ ποὺ κατὰ τὴ γνώμη μου ἐπιβάλλεται νὰ σφραγίσῃ καὶ ἕξει ἀξιοδραματικὸ ἔργο ποὺ ἐγράφηκε γιὰ νὰ ζῆτῃ τὴ μικροχρόνια ἢ τὴ λιγοστὴ ἔστω ζωὴ του μὲ τὸ δῶρο τῆς ὀμορφῆς. Τώρα ἐν ἔρθομεν στὰ καλέματα, μὴ φαίνεται πῶς δὲν θὰ εἶταν λογικὸ νὰ ξαφνικὰ ὀματτι ἐκν σινέδαινε νὰ ὑπάρξουν διαφορῆς ἐντύπωσεων καὶ γνώμων πὲ δὲ δὲ κοινὰ τόσο διαφορετικὰ, ἄσον δια-

φορετικά είναι και το γεωγραφικό πλάτος και η απόσταση μεταξύ Ἀθηνῶν καὶ Ν. Υόρκης. Ἐάν ἐπι παραδείγματι ὁ κόσμος τῆς Ν. Υόρκης ἔμνευε ψυχρὸς ἀπὸ ἐνθουσιασμοῦ γιὰ ἓνα δράμα σύγχρονου Ἑλλήνου συγγραφέα ποὺ κινεῖται καὶ ζεῖ σὲ σύγχρονο Ἑλληνικὸ περιβάλλον ἐνῷ ἀντίθετα θὰ συνέβαινε στὴν Ἀθήνα γιὰ τὸ ἴδιο δράμα, αὐτὸ νομίζω πῶς δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ μᾶς ἐκπλήξῃ.

Μὰ ἔταν ἓνα ἔργο ὅπως τὸ «Ἄσπρο καὶ Μαῦρο» δοκιμασμέν πειὰ στὸν τόπον τῶν κινήσων τὸ ἐνδιαφέρον καὶ πειὸ ἐξω στὰ μάτια ἐνὸς ἀτομικοῦ ἢ ἱμαδικοῦ κριτῆ, ἐμπειρότερου νὰ διακρίνῃ, ἀσχετα μὲ τὴν ἐθνολογικὴ τοῦ ὄψη, τὴν ὁμορφιὰ τῶν προϊόντων τῆς τέχνης, μοῦ φαίνεται πῶς στὴ δευτέρῃ αὐτῆ περίπτωση ὄχι μόνον δὲν πρέπει νὰ σχολιάζεται (ὅπως ἐσχολιάστηκε ἀπὸ κάποιον μετακριτικόν, ὅς μου ἐπιτραπῆ ἢ λέξις), ἀλλὰ ἀπ' ἐναντίας πρέπει νὰ ἐντείνεται ἡ πίστις μᾶς γιὰ τὴν ἀξία τοῦ ἔργου γιατί μοῦ φαίνεται πῶς τὸ δεύτερο ζῦγισμα, σὲ μὴ ζυγαριὰ, ποὺ ἴσως ἔχει ἀκριβέστερα βάρη, εἶνε κατὰ τελειωτικώτερο!

Ἄν ἔχω σκοπὸ μὲ τὰ λόγια καὶ πρόχειρα αὐτὰ λόγια νὰ κάμῃ ἀνάλυσιν τοῦ «Ἄσπρου καὶ Μαύρου» ἢ νὰ μιλήσω γιὰ τὴ δραματογραφικὴ ἐργασία τοῦ κ. Μελά ποὺ μᾶς ἔγινε γνωστὴ μὲ τὰ τέσσερα ἀξιόλογα ἔργα του. Περιορίζομαι ἐδῶ νὰ δώσω τὴν ἐντύπωσίν μου μόνον ἀπὸ τὴν τελευταία παράστασιν τοῦ ἔργου.

Ὅταν κρίνομε ἓνα ἔργο ὡς ὄρατο, μυητόρημα, ὄρημα, ποίημα, ἰσοπαλῆς τέλος πάντων σύνθεσιν καὶ σὲ ὅποιον κύκλον τέχνης καὶ ἀνάνηκιν, δὲν ἔὰ πῆ πῶς τὸ ἔργο αὐτὸ δὲν ἔμπορεῖ νὰ ἔχῃ καὶ τὰ ἐλαττώματά του (ὅταν μάλιστα τὸ εἶδος τῆς τέχνης δὲν εἶναι καὶ τόσο ἀπλό, ὅπως ἡ τέχνη ἢ δραματικὴ) θὰ πῆ ὅτι τὰ ὀραιότερα μέρη, ποὺ τὰ χαρακτηριστικῶς ἐκείνα εἶναι καὶ τὰ κεφαλαῖα καὶ τὰ σημαντικὰ, ἐκείνα τοῦ δίνουσι τὸ χαρακτηριστῆρα του, καὶ τὴ θέσιν ποὺ τοῦ ταιριάζει, ἐκείνα μᾶς κάνουν νὰ τὸ λέμε: δυνατό, μεγάλο, χαριτωμένον, ψυχολογικόν, περιγραφικόν, ρομαντικόν, ρεαλιστικόν. Τὰ μέρη τῶρα ποὺ ἢ ἐπιτυχία τους εἶναι κάπως ἀμφίβολη, καὶ ποὺ ἴσως ἀκόμη νὰ εἶναι καὶ ἀτυχὰ δὲν εἶναι τότε παρὰ λεπτομέρειες ἀδύνατες νὰ ἀλλοιωθοῦν τὴ γενικὴ φυσιογνωμία τοῦ ἔργου ἢ καὶ ἀναγκαῖες καμμιὰ φορὰ συνέπειες τῶν προτερημάτων του! Ἀπὸ τὴν ἀποψη αὐτῆ ἂν κυττάξομε τὸ «Ἄσπρο καὶ Μαῦρο» ἔχω σχεδὸν τὴ βεβαιότητα πῶς ξεχωρίζει ἀνάμεσα στὰ ἄλλα μὲ δύναμιν καὶ μὲ χάριν, προσόντα ποὺ δίνουν τὴ σφραγίδα τοῦ ζωηροῦ, τολμηροῦ, καὶ κάποτε πολεμικοῦ πνεύματος τοῦ συγγραφέα. Στὸ «Ἄσπρο καὶ τὸ Μαῦρο» ἐπαναλαμβάνεται ἡ ἰστορία τοῦ αἰώνιου πολέμου μεταξὺ κομμισμένων καὶ νωθῶν ψυχῶν, ψυχῶν τρικυμισμένων καὶ ἐνεργῶν, ἀνθρώπων ποὺ λυώνουσι ἢ ζοῦνε στὴ ρουτίνα καὶ ἀνθρώπων ποὺ ξεσπᾶνε στὴν Ἐπαναστάσιν καὶ στὴν Ἀντίστασιν. Ὁ πόλεμος αὐτὸς ἐξακολουθεῖ νὰ στήνεται εἴτε στὸ δημόσιον βίον τῶν ἡρώων ποὺ στέκουν ἐπικεφαλῆς τῶν ἐθνῶν εἴτε στὰ βάθη τῆς ἀπόμερης οἰκογενειακῆς ζωῆς ποὺ ἀποτελεῖ τὴν κοινωνίαν.

Ἐνὰ μικρὸ μὰ χαρακτηριστικώτατο κομμάτι τοῦ πολέμου αὐτοῦ μᾶς παρουσιάζει τὸ «Ἄσπρο καὶ Μαῦρο» πάντα ἐνδιαφέρον καὶ πάντα δίνοντας ἀφορμὴν στὴ σκέψιν καὶ στὴ συγκίνησιν. Ἐργον ποὺ δὲ χάνει ποτὲ τὴν ἐπικαιριότητά του εἴτε προπολεμικὰ μᾶς ἔχει δοθεῖ εἴτε μεταπολεμικὰ μᾶς ἀναπαρουσιάζεται.

Ἀπὸ τὴν ὄψη μάλιστα αὐτῆ καὶ μὲ ὅλη μου τὴν ἀναρμοδιότητά γιὰ νὰ χρονολογήσω σὲ καθέκαστα, τὸ ἔργο δὲ μποροῦσε παρὰ νὰ ἀποσπᾶσθαι τὰ χειροκροτήματα καὶ τὸν ἀνυπόκριτον ἐνθουσιασμόν εἴτε στὴν Ν. Υόρκη εἴτε στὴν Ἀθήνα παίζονταν. Νομίζω δὲ πῶς ἡ σημασία του στέκεται περισσότερο σ' ἓνα διεθνεῖ παρὰ σ' ἓνα Ἑθνικὸ χαρακτηριστῆρα.

Τῶρα οἱ γνώες κάποιου ὕψηλου κριτικοῦ ποὺ ἔτυχεν νὰ διαβάσῃ δημολογεῖ μοῦ ἔδωσαν τὴν ἐντύπωσιν ὑποκριτικῆς ἢ μᾶλλον κατακριτικῆς ἀπόπειρας.

ΑἴΛΗ ΠΑΤΡΙΚΙΟΥ Μ. ΙΑΚΩΒΙΔΗ

ΤΟ ΣΕΡΒΙΚΟΝ ΘΕΑΤΡΟΝ

Ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν εἰς τὴν Σερβίαν γίνεται ἐντατικὴ θεατρικὴ ἐργασία. Σχεδὸν ἀπὸ τῆς ἀποκτίσεως τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς, ἡ Σερβία ἠσχολήθη ὅσον ἠδύνατο καὶ περισσότερον ἴσως τοῦ δέοντος διὰ τὴν δημοσιογίαν θεάτρον καὶ διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς καλλιτεχνίας. Ἰδρύθησαν σχολαὶ θεατρικαί, ἀκαδημίαι, θέατρα, ἐδαπανήθησαν ποσά, προσιάθειαι παντοειδῆς κατεβλήθησαν καὶ τέλος κατορθώθη νὰ ἐπιτευχθῆ μία μεγάλη καλλιτεχνικὴ καὶ θεατρικὴ πρόδοσις ἣτις δύναται νὰ λεχθῆ ὅτι ἐκ τῆς ἀπόψεως ταύτης τὴν καλὴν μᾶς γείτονα. Πᾶν δὲ ὅτι ἐν τῇ Σερβίᾳ συνετελεῖτο θεατρικῶς, ἐν Ἑλλάδι παρέμενον ἀγνωστον ὡς ἐάν ἐπρόκειτο περὶ χώρας κειμένης εἰς τὴν γῆν τοῦ πυρός. Ἐάν κατὰ λάθος ἐγράφη ἐνταῦθα τι περὶ Σερβικοῦ θεάτρον ἢ περὶ Σερβικῶν ἔργων τοῦτο ἐγράφη ἐπὶ τῇ βίᾳσι Γαλλικῶν κρίσεων ἢ σχολίων ἐκ Γαλλικῶν μεταφράσεων, διὸτι οὐδέποτε Σερβικῶν ἔργων μεταφράσθη εἰς τὴν Ἑλληνικὴν, ἢ Ἕλληνας κρατικοὶ ἠδυνήθησαν νὰ παρακολουθήσουν τὴν Σερβικὴν θεατρικὴν κίνησιν.

Τόσον παντελῆς εἶνε παρ' ἡμῶν ἡ ἀγνοία τῆς Σερβικῆς γλώσσης ὥστε δὲν θὰ ἦτο ὑπερβολὴ ἐάν λεχθῆ ὅτι καθ' ὅλην τὴν Ἑλλάδα οὔτε 50 Σερβομαθητῆς ὑπάρχουν ἐκ τῶν δυναμένων νὰ παρακολουθήσουν τὴν Σερβικὴν φιλολογίαν. Καὶ ὅμως ἡ Σερβία εἶνε τόσον κοντὰ μᾶς καὶ ἡ ἐν αὐτῇ συντελουμένη πνευματικὴ κίνησις τόσον μεγάλη καὶ ἐνδιαφέρουσα, ὥστε νὰ καθίσταται ἀνεξήγητος ἢ ἀδιαφορία μᾶς διὰ τὴν ἐκμάθησιν τῆς γλώσσης καὶ παρακολουθῆσιν τῆς Σερβικῆς φιλολογίας.

Τὸ πρῶτον Σερβικόν θέατρον ἰδρύθη ἐν Βελιγραδίᾳ ὑπὸ τοῦ πρίγκηπος Μιχαῆλ τῷ 1867, τὸ δὲ Ἑθνικὸν Σερβικόν θέατρον ἐῴργησε πῆρσι μεγαλοπρεπῶς 50 ἐτηρίδα του.

Ἐν Σερβίᾳ ὅπως καὶ ἐν Βουλγαρίᾳ ἅπαντες οἱ καλλιτέχναι ἠθοποιοὶ εἶνε ὑπάλληλοι κρατικοί, μισθοδοτοῦνται καλῶς καὶ λαμβάνουσι κρατικὴν σύνταξιν μόλις ὡς συγκεντρώσων δέκα ἔτη καλλιτεχνικῆς ἐργασίας.

Τὸ «Ναρόδνο Ποδόρογιε» ὅπως ὀνομάζεται Σερβιστὶ τὸ Ἑθνικόν θέατρον, ἦτο ἐν ἀπὸ τὰ ὀραιότερα κτίρια τῆς Σερβικῆς πρωτευούσης ἀλλὰ κατεστράφη κατὰ μέγα μέρος ὑπὸ τῶν ὀβιδῶν τῶν Αὐστριακῶν πυροβολῶν κατὰ τὸν Ἑθνοπατικὸν πόλεμον. Ἐν τῷ μεταξὺ ὅμως καὶ μέχοι τῆς ἐπιδιορθώσεως αὐτοῦ οἱ Σέρβοι προέβησαν εἰς τὴν ἀνέγερσιν δευτέρου τοιοῦτου, τοῦ γνωστοῦ σημερινοῦ κρατικοῦ θεάτρον «Μανέξ». Ἡ Σκηρὴ τοῦ Ἑθνικοῦ Σερβικοῦ θεάτρον εἶνε μία ἐκ τῶν καλυτέρων, παρηγγέλη ἐν Βιέννῃ στοιχίσασα πολλὰ ἑκατομμύρια, ἔχει δὲ τὸ πλεονέκτημα νὰ μεταβάλλῃ ἀετομάτως καὶ δι' ἀπλῆς πίεσεως ἠλεκτρικῶν κομβίων ταυτοχρόνως 8 μεγαλοπρεπεῖς σκηνοθεσίας.

Εἰς τὴν ἐντὸς τοῦ Ἑθνικοῦ θεάτρον λειτουργοῦσαν θεατρικὴν σχολὴν διδάσκειται τὸ μελόδραμα καὶ τὸ δράμα, ὑπάρχει δὲ καὶ τελεία σχολὴ μπαλέττου, διευθυνομένη τελευταίως ὑπὸ τῆς διασημοῦ Ρωσσοῖδος καλλιτέχνιδος Ἀβεροσίεσκο.

Ἐπάρχουν ἐπὶ πλέον ἡ «Γκλονμάτοκα Σκόλα» σχολὴ ἠθοποιῶν καὶ «Μουζίτσκα σκόλα» ἥτοι κομσορβατοῦσά, συντηροῦμεναι ἅπασαι δαπάναις τοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας.

Ἐκτὸς τῆς εἰς Σερβίαν φοιτήσεως των οἱ θεατρικοὶ καλλιτέχναι ἀποστέλλονται εἰς Ἑυρώπην πρὸς παρακολουθῆσιν ἀνωτέρων σπουδῶν. Πρὸ τοῦ πολέμου οὗτοι ἀπεστέλλοντο κατὰ προτίμησιν εἰς Πητρούπολιν καὶ ἄλλας Ρωσσοικὰς πόλεις, ἀλλὰ νῦν μεταβαίνουν εἰς Παρισίους καὶ Βερολίνον.

Ἄλλα συντελεστικὰ στοιχεῖα τῆς καλλιτεχνικῆς καὶ μουσικῆς ἐκπαίδευσσεως τῶν Σέρβων, εἶνε ἡ «Φιλαρμόνια» ἥτοι μεγάλη κρατικὴ καλλιτεχνικὴ ὁρχήστρα εἰς ἣν μετέχουν τὰ μέλη τῆς ὁρχήστρας τοῦ μελοδράματος καὶ οἱ καθηγηταὶ τῶν δύο Ὁδείου.

Ἡ «Φιλαρμόνια» ἀσχολεῖται μὲ τὴν σύνθεσιν μουσικῶν ἔργων καὶ τὴν μελλοποίησιν τῆς Ἐθνικῆς ποιήσεως.

Ἰσοῦν διὰ τὴν σύνθεσιν τῶν μουσικῶν καθὼς καὶ τῶν δραματικῶν ἔργων τὸ κράτος προκηρύσσει διαγωνισμὸς μὲ γενναῖα χρηματικὰ βραβεῖα, πλείστα δὲ ἰδιωτικαὶ προσφοραὶ καὶ κληροδοτήματα διατίθενται πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν.

Ἐκτὸς τῶν Σέρβων σήμερον εἰς τὸ Ἐθνικὸν θέατρον μετέχουν καὶ οἱ διασημότεροι Ρῶσοι καλλιτέχναι τοῦ Ρωσικοῦ μελλοδράματος καὶ δράματος. Ἡ Σερβία ἐπιωφελομένη τῆς εἰς τὸ ἔδαφος τῆς καταφυγῆς χιλιάδων τσαρικών Ρῶσων ἐδέχθη εἰς τὸ θέατρον τῆς τὰ καλύτερα Ρωσικὰ καλλιτεχνικὰ στοιχεῖα, ἐκ τῶν ὁποίων ὄχι μόνον ἐπέστρωσαν θεατρικὴν ἀπεκόμισε ἀλλὰ καὶ πλείστα καλλιτεχνικὰ ὠφελήματα καὶ διδάγματα παρ' αὐτῶν ἔλαβε.

Ἐκ τῶν Σέρβων καλλιτεχνῶν τοῦ μελλοδράματος ἀναφέρω τὸν Τουρίσκου τεύρονον, Τουτάκοβιτς βαρύντονον, τὸν Μπαλοκόβιτς βαρύντονον ἐμφανισθέντα ἤδη εἰς Ἀμερικὴν μετὰ μεγάλης ἐπιτυχίας, τὸν Νικόλα Ζέτς ὅστις σήμερον εἶνε ὁ πρῶτος βαρύντονος εἰς τὴν Ὀπερὰ Βιέννης, τὴν Καν Σπάσιτσια, κοντράλτα, κ.λ.π. Συνθέτας Σέρβους ἀναφέρω τὸν Μιλόγεβιτς ὅστις εἶνε συνθέτης τοῦ θαυμαστοῦ ἔργου «Σμετάνα» πολὺ νεωτεριστῆς καὶ θετικὸς, τὸν Πέταρ Κομοβορό ὅστις διενθύνει νῦν τὸ μελλόδραμα τοῦ Ἄγραμ συνθέσας πλείστα ἔθνικα ἔργα, συγγραφεὶς δὲ θεατρικῶν τὸν Ἰσαίλοβιτς ὅστις εἶνε διευθυντῆς τοῦ δράματος εἰς Βελιγράδιον καὶ ἐξημέτισε τοιοῦτος ἐν Μονάχῳ, τὸν Μπραγιαλάβ Νουσίτς ὅστις εἶνε μᾶλλον Ἕλληνα τὴν καταγωγὴν, ἔγραψε περὶ τὰ 100 ἔργα ἰδίως κωμωδίας τὰς καλύτερας πολὺ νεωτεριστικὰς καὶ πρὸ παντὸς τοπικοῦ χρώματος.

Ὁ σπουδαιότερος ὁμοῦ τῶν Σέρβων δραματικῶν συγγραφέων εἶνε ὁ Δαλματὸς Ἰβὸ Βοϊνοβιτς, ἐκ τῶν πολλῶν ἔργων τοῦ ὁποίου ἀναφέρω ὡς σπουδαιότερα τὰ ἑξῆς: ἡ «Δουμπροβάτσα Τριλόγια» (Τριλογία τῆς Ραγούβας) ἡθογραφία εἰς τρία μονόπρακτα δράματα πρωτοτύπως συνδεδεμένα, ἡ «Κυρία μὲ τὰ Χρυσάνθεμα», ὁ «θάνατος τῆς μητέρας τοῦ Γιούγκοβιτς» νεωτεριστικὸν ἔργον ἐκ τῆς Σερβικῆς Ἱστορίας, ἡ «Ἀνάστασις τοῦ Λαζάρου» Ἐθνικῆς Σερβικῆς ὑποθέσεως ἀναγομένης εἰς τὰς παραμονὰς τοῦ Βαλκανικοῦ πολέμου καὶ ἄλλα.

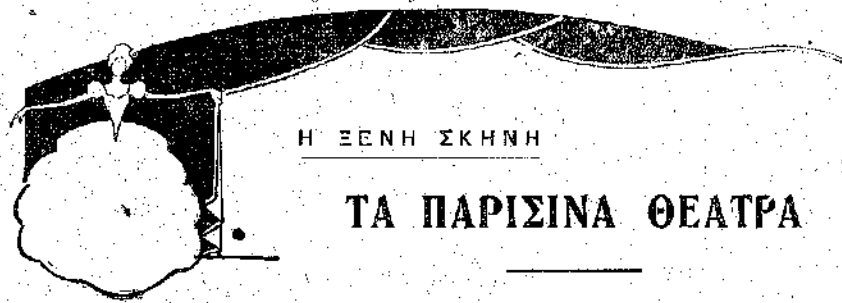
Ἄλλοι ἐκλεκτοὶ Σέρβοι συγγραφεὶς εἶνε ὁ Κόσορι, συγγραφεὺς τοῦ διασημοῦ ἔργου «Ποζάρ Στράοτς» (ἡ πυρκαϊὰ τῶν παιδῶν) ἡ Μπόρα Στάνοβιτς ἡ συγγραφεὺς τῆς «Κωστάνης» καὶ ἄλλοι.

Ἄλλὰ ἐκτὸς τοῦ Βελιγράδιου, θέατρα κρατικὰ καὶ μελλόδραμα ὑπάρχουν εἰς Ἄγραμ, Λουμπλιάνα, Σεράγεβο, Ἰνσμπρουκ καὶ Σουμπωτίτσα.

Δὲν ὁμιλῶ ποσῶς περὶ ὀπερέτας ἢ ὁποῖα καλλιερῶνται ἐν Σερβίαν προοδευτικῶς οὔτε περὶ λοιπῶν ἰδιωτικῶν δραματικῶν ἢ κωμικοδουλλιακῶν θιάσων οἱ ὁποῖοι ἀφθονοῦν ἐν Σερβίᾳ περιορχόμενοι ἐτησίως τὰς σπουδαιότερας πόλεις τοῦ Βασιλείου.

Αἱ ὡς ἔνω ἐλάχισται λεπτομέρειαι δίδουν μίαν ἐλαχίστην εἰκόνα τῆς δράσεως καὶ ἀναπτύξεως τοῦ Σερβικοῦ θεάτρον, δι' ἐμὲ ὁμοῦ θὰ ἦτο ἔλλειψις στοιχειώδους εὐκρινείας εἰν παρέλειπον νὰ τονίσω δι' οἱ Σέρβοι ὅπως εἰς ὅλα αὐτῶν τὰ ἔθνικα πράγματα οὕτω καὶ εἰς τὸ θέατρον τούς ἀποδίδουν σπουδαιότατην σημασίαν καὶ σοβαρότητα καὶ δὲν φεῖδονται οὐδενὸς, προκειμένου διὰ τὴν πρόοδον καὶ ἀνάπτυξιν τοῦ Ἐθνικοῦ Σερβικοῦ θεάτρον. Ἀκριβῶς ὅπως καὶ ἐμεῖς!

Θ. ΛΑΝΙΝΑΙΑΝΗΣ.

Η ΞΕΝΗ ΣΚΗΝΗ

ΤΑ ΠΑΡΙΣΙΝΑ ΘΕΑΤΡΑ

Ἡ Ἐμφάνισις τοῦ διασημοῦ βαθυφώνου Σαλιάνιν εἰς τὴν Ὀπερὰ—Τὸ σκάνδαλον τῆς Comedie Française—Ἡ προεμίρες τῶν μεγάλων θεάτρον—Ἡ γύμνα τῶν Παρισίων ἐπιθεωρήσεων—Ἡ Napiérowska εἰς τὸ θέατρον «Ambassadeurs»—Τὸ «μαβι δάσος» εἰς τὴν Ὀπερὰ—Κομικὴ ἢ «Ὁ ἄνθρωπος καὶ τὰ φινιάσματα του» εἰς τὸ Ὀντέον—«Ὁ τραγικὴ νύκτα τοῦ Ρασπουτίν» εἰς τὸ Γκράν-Γκινώλ—«Ὁ Γυμνὸς ἄνθρωπος» τῆς κ. Βαλομάκη εἰς τὸ θέατρον Ροτινιέρε—Ἡ 25/ηρις τοῦ Henri Becque—Ἡ κόρη τοῦ Ρασπουτίν, χορευτοῖα σὲ Παρίσι—Ἡ Ζαζά σὲ Παρίσι βουλευτάρια—Ἑλληνες εἰς τὸ Κονσερβατοῦρ.

ΠΑΡΙΣΙΟΙ — Ἰούλιος. (Τοῦ ἰδιαιτέρου ἀνταποκριτοῦ τῶν «Παρασκηνίων».)

Τὸ φατνικὸ καλοκαίρι εἶνε ἐξαιρετικὰ ζεθρὸν γιὰ τὸ Παρίσι. Αἱ ἑορταὶ τῆς VIII Ὀλυμπιάδος ποῦ ἐκουδάλθησαν κόσμον καὶ κοσμάκη ἀπ' ὅλα τὰ μέρη τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀμερικῆς, κατήγγησαν ἐφέτος τὴν saison morte καὶ ἐπεριώρισαν τὴν ἀποδημίαν τῶν Παρισίων εἰς τὰς ἐσχάτας, πράγμα ποῦ ἄλλοτε ἐνέκρινε τὸ Παρίσι.

Ἡ θεατρικὴ κίνησις, εἰς τὴν ὁποῖαν θὰ ἀφιερῶσω τὸ σημερινὸν μουσημεῖον, παρακολουθεῖ πολὺ ἐπιζήλωσ ὄλον αὐτὸν τὸν στρόβιλον τῆς δράσεως. Ὀρθόντα θέατρα, εἰς τὰ ὁποῖα περιλαμβάνονται τὰ σοβαρὰ, τὰ ἐλαφρὰ καὶ τὰ τέσσαρα κρατικὰ (Ὀπερὰ, Ὀπερὰ—Κομικ, Κομεντί—Φρανσαί, Ὀντέον) λειτουργοῦν κα' ἡμερικῶς σὲ Παρίσι.

Τὰ ρεπερτουάρ παρουσιάζουν πολλὴν νέαν παραγωγὴν πρόζας καὶ μουσικῆς, καὶ αἱ παραστάσεις, τῶσον αἱ πρεπιέννας καὶ ἑκάστη ἀπὸ τοῦ μεγαλυτέρου μέχρι τοῦ μικροτέρου θεάτρον παρ' ὅλας τὰς «ματινέ» ποῦ δίδονται εἰς τὰς δύομισὴν τὸ ἀπόγευμα. Γιὰ νὰ πᾶν κανεὶς στὴν Ὀπερὰ ἢ στὴν Ὀπερὰ—Κομικ πρέπει νὰ ἀγχομάξη θέσεις, τοῦλάχιστον δεκαπέντε ἡμέρας ἐνωρίτερα. Γιὰ τὰ ἄλλα δὲ θέατρα πρέπει νὰ κρατήσῃ θέσεις πρὸ δύο ἡμερῶν, σὲ διάφορα θεατρικὰ «γραφεῖα ἐνοικιάσεων» (bureaux de location).

Ἡ ἐπιθεωρήσις δίνει καὶ πένρει εἰς τὸ ἐλαφρὸν θέατρον. Οἱ Παρισινὲς revues δὲν διακρίνονται γιὰ τὸ πνεῦμα τους, ἀλλὰ εἶνε ἀφαντάστως μεγαλοπρεπεῖς εἰς ἐμφάνισιν. Διὰ τοῦς μὴ γνωρίζοντας τὸ στυλ τῶν Παρισίων ἐπιθεωρήσεων, σημειῶνω ὅτι ἀποτελοῦνται ἀπὸ δύο μεγάλας πράξεις, εἰκοσι σκηνᾶς αὐτοτελεῖς καὶ ἰσάριθμα ἀναιγουκλεισμάτα τῆς ἀδελφείας ἢ καὶ τῆς ἀδελφείας, μὲ σαρὰντα σκηνογραφίας, πολλὰ μπαλέτα, ἀφθονίαν μουσικῆς, πλοδοτον φαντασμαγορικῆς διακοσμίσεως, ἀνω τῶν ἐκατῶν χορευτριῶν καὶ χίλια περίπου κοστοῦμια. Ὅλη ἡ ἐπιθεωρήσις δὲν εἶνε τίποτε ἄλλο ἀπὸ μπαλέτα καὶ μουσικὴ. Ἐπικρατοῦν στοιχεῖον εἶνε ἡ γύμνα. Στὸ Casino de Paris, μόλις ἕνα φύλλον σκῆς ὑπάρχει. Ἐνα φύλλον σκῆς φορεῖ καὶ ἡ περίφημη Napiérowska ποῦ χορεύει σὲ θέατρον «Ambassadeurs» καὶ ἀδελφεία ἐντελῶς περιβολὴ ἐπικρατεῖ εἰς τὴν ἐπιθεωρήσιν τοῦ Concert Mayol ὑπὸ τὸν τίτλον «Toute nue». Τὸ σύνολον ὁμοῦ εἶνε πάντοτε ἀίσθητικόν, ἢ mise en scene ἐπιστήμονικωτάτη καὶ ἡ τελευταία κορίτσι εἶνε μία πολὺ εὐσυνείδητος ἐπαγγελματίας ποῦ θὰ μπορούσε νὰ σταθῇ ὡς ἰδανικὴ πρωταγωνίστρια μιᾶς Ἀθηναϊκῆς ἐπιθεωρήσεως.

Έτσι εξηγείται γιατί όλες οι ξένες καλλιτέχνιδες οργάνως τάξεως που έρχονται στην Αθήνας γίνονται μεγάλες και τρανές.

Το μεγαλύτερον θεατρικόν γεγονός του μηνός υπήρξεν ή εμφάνι- σις του διασημού Ρώσου βαλκυόγου Feodon Chaliapine εις την Ό- περά. Ήτραγουδήσε εις τας 3 Ιουνίου εις το μελόδραμα «Boris Gou- donnov» και εις τας 5, την «Khovancina». Τα δύο αυτά έργα επρόκειτο να επαναληφθούν εις τας 10 και 12 Ιουνίου, ακόμη δέ, θα έδιδετο και ένα κονσέρτο από τον Σαλιάπιν εις τας 17 Ιουνίου με συμ- μετοχήν του ενδόξου συνθέτου Paterewsky. Αιφνιδίως όμως ή Όπε- ρα ανήγγειλε ότι ο Σαλιάπιν άδιαθετεί και ή άδιαθεσία του αυτή εξα- κολουεί μέχρι σήμερα. Οι καλές γλώσσες των παρασκηνίων, λέγουν ότι δεν πρόκειται περί άδιαθεσίας, αλλά περί κυβερνητικής απαγορεύ- σεως λόγω των υπερύγκων τιμών αι οποίαι ώρισήσαν διά τας εκτά- κτους αυτές παραστάσεις.

Η εμφάνισις του Σαλιάπιν εμπορεί να πη κανείς ότι έδικαίωσεν απολύτως την φήμην του. Μέσα εις την άπέραντον αίθουσαν της Ό- περά, κατάμεστον από πλατείας μέχρι πέμπτης σειράς θεαταίων, μέσα εις την άχανή σκηνήν (ίστην με την αίθουσαν των ίδιων μας «Όλυμ- πίων»), τον πολυτελή διάκοσμον και την μεγαλειώδη αρχήστραν, το μέταλλον του μεγάλου καλλιτέχνου έκυριάρχησε με την πλέον υπέρο- χον απόδοσίν του.

Η άριξις του Σαλιάπιν εις το Παρίσι συνδέεται με μίαν καλλιτεχ- νικήν του απογοήτευσιν: την ματαιώσιν του κολεγίου των νέων καλ- λιτεχνών, το όποιον επρόκειτο να ιδρύσθ εις την Κριμαίαν. Εις την απογοήτευσίν του όμως αυτήν οφειλομεν ήμεις την επιτυχίαν της γνωριμίας του.

Ο Σαλιάπιν είνε εδπροσήγορος, αναπτύσσει την απάντησίν του εις μίαν περιωρισμένην ερώτησιν και διανθίζει πάντοτε την όμιλίαν του με κάποιαν μεγαλήλιαν.

—Ήλθα στο Παρίσι λέει, για να ξεσκάσω λίγα. Δεν έχω κάνει καμμίαν ειδικήν παρασκευήν και γι' αυτό το ρεπερτουάρ μου έχει μόνον δύο όπερες και λίγα δημοτικά τραγούδια του Βόλγα που θα τραγουδήσω στο κονσέρτο μου. Γύστρα από την άποτυχίαν του καλλι- τεχνικού κολλεγίου που έσκόπευα να ιδρύσω και το όποιον προσέκρουσε εις την ανώμαλον κατάστασιν της πατρίδος μου, έχασα δια μου τα χρή- ματα και μαζί με αυτά και την ευδιαθεσίαν μου. Ήλθα για να διασκε- δάσω. Αλλά χρειάζονται χρήματα για την διασκέδαση και πρέπει κανείς να εργασθ.

Η τέχνη του Σαλιάπιν δεν έγκειται μόνον εις το δυνατόν μεταλ- λον της φωνής του την όποιαν κυβερνά με μαεστρίαν εξαίρετικήν, αλλά είνε πολύμορφος και πολυσύνθετος. Ο Σαλιάπιν συνδυάζει εις το παι- ξιμό του ψυχολογίαν θαυτάτην, ήθοποιίαν απάραμιλλον και μιμικήν άφθαστον. Ήναρχώνεται κυριολεκτικώς εις τον ρόλον του και τον διαπλάσσει δημιουργικά κατά τρόπον εκπληκτικόν. Διά να μελετήσθ ένα ρόλον, ένα συγγραφέα, μελετά όλο το έργο, όλα τα συναφή έργα, την ιστορίαν του τόπου του συγγραφέως, τας φιλοσοφικάς απόψεις των ήρώων. Πρέπει να σημειώθ ότι ο Σαλιάπιν είναι εκτάκτως μορ- φωμένος, όμιλεί τέσσαρες γλώσσας και είναι από τους όλίγους καλλι- τέχνας που έχουν προσωπικήν τέχνην.

Μετά το θεατρικόν γεγονός του μηνός ες έλθωμεν και εις το θεα- τρικόν σκάνδαλον. Εις το Παρίσι συνέδη αρκετά θορυβώδες σκάνδα- λον του όποιου ήρωες, ή μάλλον θύμα, υπήρξεν ο συγγραφέας κ. Φ. Γκαντερά του όποιου παίζεται ήδη με μεγάλην επιτυχίαν εις τα «Athenée» επί σειράν ήμερών ή χαριτωμένη κομεντί «Dame de Chambre» γνωστή εις τους Αθηναίους ως «Κυρία Καμαριέρα» παιχ- θέισα έσχάτως από τον θίασον Κυβέλης.

Ο Gaudera υπέβαλεν εις την έπιτροπήν της Comedie Française

νέον έργον του, υπό τον τίτλον «Nicole et sa vertu», το όποιον εγένε- νετο δεκτόν δι' έξ ψήφων εναντίον πέντε. Μετά την άποδοχήν όμως, τα πέντε μέλη της έπιτροπής τα όποια είχαν καταψηφίσει το έργον, ως έλαφρόν, διά την Comedie Française, υπέβαλον την παρατήρησιν των εις τον πρόεδρον Emile Fabre, ο όποιος κατόπιν αυτού απέστειλεν εις τον συγγραφέα την κάτωθι έπιστολήν:

«Αγαπητέ κύριε.

»Έχω την τιμήν να σας αναγγείλω ότι ή Γαλλική Κωμωδία δέχεται το έργον σας, αλλά εγώ ως διευ υντής, δεν θα το αναδιβάσω επί σκηνής.

»Προτιμώ εν πίσση ειλικρίεια να σας γνωστοποιήσω άμέσως τας προθέ- σεις μου, αντί να σας ειδοποιήσω εντός ενός έτους, όπως θα είχαν δικαί- ωμα. Η γνωστοποίησις αυτή θα σας επιτρέψη να δώσετε το έργον σας άλλου, παραδειγματις χάριν, εις τα θέατρα των βουλεβάρδων. Εν πάση περιπτώσει, ή άπόφασίς μου είνε κατηγορηματική».

Ο κ. Γκαντερά, έτατρος της Γαλλικής κωμωδίας και εκ των κυρι- ωτέρων πολιτιών του κ. Γκαντερά, όμιλών περι του έργου, ειπε:

—Το έργον του κ. Γκαντερά είνε θαυμάσιον και θα έχη επιτυχίαν Αλλά μπορεί να την έχη άλλου. Εις την δευτέραν πράξιν υπάρχει ένα λευτικόν τελείως άπαραδέκτον διά την πρώτην δραματικήν σκηνήν της Γαλλίας.

Έξ άλλου ο κ. Γκαντερά λέγει:

—Είμαι, πολύ επεπληγμένος διά την άπόφασιν της Έπιτροπής. Ανέγνωσα μίαν έλαφράν κωμωδίαν την όποιαν ή πλειονότης την απέδε- χθη. Το γεγονός είνε ότι το έργον μου εγένετο δεκτόν. Και ούτε παραδε- χομαι ότι ή έλαφρότης του υπερβαίνει τα όρια που επιτρέπονται εις ένα σοβαρόν θέατρον.

Οι ανανήψαντες το έργον το εύρισκον πολύ καλογραμμικό, με μόνον το ελάττωμα, ότι όμοιάζει τες «Μαριονέτες» του Βόλφ. Εν πάση περιπτώσει ή άπόφασίς αυτή της Γαλλικής Κωμωδίας απέτέλεσε πρωτο- φανές σκάνδαλον διά τα θεατρικά χρονικά. Ο κ. Γκαντερά, συμφώνως τφ νόμω, θα λάβη απόζημίωσιν 1000 φράγκων διά κάθε πράξιν, ήτοι εν όλω 3000 φρ. Ηλί: καλά.

* *

Από τις προμήρες του μηνός θα αναφέρω τις κυριώτερες των επι- σήμων θεάτρων. Διά την Όπερά περιορίζομαι εις όσα ανέφρα περι του κ. Σαλιάπιν, εις την Όπερά —Κομίκ θα όμιλήσω για το «μαζί διάσος» και εις το Όντενγ για τον «άνθρωπο και τα φαντάσματά του».

Το «μαζί διάσος» είνε έμμετρον λυρικόν παραμυθόδραμα του Che- nevriere εις τρεις πράξεις με μουσικήν του Louis Aubert. Το λιμ- πρέττο του έργου συγκεντρώναι εις την υπόθεσιν του κατά ένα χαρι- τωμένον τρόπον, όλους τους παιδικούς μύθους, όπως « ή κοκκινισκου- φίσσα», ο «κοντορεβιθούλης» κ.λ.π. Η γ' πράξις είνε κάπως παρα- τραδηγμένη αλλά οι δύο πρώτες είνε απολύτως άριστες.

Η μουσική γραμμένη με πολύ φινέτσα και λεπτότητα τέχνης, άποτελεί λαμπρόν επιστέφασμα του έργου. Η ένορχήστρωσις είνε αλη- θινά σοφή και τα κόρα του εκπληκτικά εις συνδυασμόν εκτελέσεως και εμφανίσεως.

«Ο άνθρωπος και τα φαντάσματά του» είνε έργον του κ. Λένορμαν εις 17 εικόνας. Ο συγγραφέας έχει ως θάσιν του θέματος του τον Δόν Ζουάν. Καί είνε μόν άλληδες ότι πολλοί συγγραφείς ήτχολήθησαν εις όλα τα είδη του λόγου με το φανταστικόν πρόσωπον του Δόν Ζουάν, άλλ' είνε επίσης άλληδες ότι ο κ. Λένορμαν ανέπτυξε το θέμα του εν- τελώς πρωτότυπα, αναλύσας και κα' όρισας την έσωτερικότητα του χαρακτήρος του Δόν Ζουάν εις δεκαεπτά άλλεπαλλήλους εικόνας με τοιμηρότητα κινηματογραφικής δράσεως.

«Ο άνθρωπος και τα φαντάσματά του» δεν είνε ούτε κωμωδία, ούτε δράμα, αλλά μιá ταινία ψυχολογική και φιλολογική. Διά μέσου των 17 εικόνων διαγράφεται ένας νέος Δόν Ζουάν, ένας άνθρωπος της έποχής

πού αγαπά, κατακτά, διαφθείρει, γοητεύει, λησμονεί διάφορα πρόσωπα που τυχαίνουν στο δρόμο του. Ο τύπος αυτός ήμπορεί κανείς να εικάσει ότι είναι συγχρόνως άνδρας και γυναίκα. Άνδρας στο σώμα και γυναίκα στην ψυχή. Γι' αυτό ακριβώς έχει την αφικορίαν της επιθυμίας και την άστασίαν του έρωτος. Κυνήγᾳ φαντάσματα. Και τὰ φαντάσματα τῶν θυμάτων του τὸν κυνηγοῦν. Ἀπὸ στιγμήν σὲ στιγμήν φρόδεται μὴν εἶδῃ τὸν χάρο καὶ μὲ τὴν ἔμμωνη αὐτῆ ἰδέᾳ πελαίνει μεσ' στὰ φαντάσματά του.

Τεχνικῶς «ὁ ἄνθρωπος καὶ τὰ φαντάσματά του» ἐξελλίσσεται μὲ μίαν γοργότητα πὸς διακρίνεται εἰς εὐφυῆς σκηρικῆς οἰκονομίας καὶ εἰς ἀνωτέραν αἰσθητικὴν ἀντίληψιν τῆς τέχνης. Εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ ἔργου συνέβαλε πολὺ καὶ ἡ ἀφογος σκηνοθεσία του.

Καὶ γιὰ τὴν τελειῶν μὲ τὶς πρεμιέρες τῶν ἐπισήμων Παρισίων Θεάτρων ἀναφέρω ἀκόμα τὴν προχθεσινὴν πανηγυρικὴν παράστασιν, ἐπ' εὐκαιρίᾳ τοῦ φιλολογικοῦ μνημοσύνου τοῦ Δουμᾶ υἱοῦ, μὲ τὸν «Ἡμίκοσμον» τῶν ὁποῖος ἐδόθη εἰς ἐξαιρετικὴν παράστασιν τῆς Comedie Francaise μὲ πρωταγωνιστρίαν τὰς Διὰς Duflos καὶ Sorel, τὴν μεγάλην κομεντιὴν καὶ ἀριστοτεχνικὴν ἀντιπρόσωπον τῆς Γαλλικῆς diction.

* *

Ἀπὸ τὰ ἄλλα Θεάτρα σημειῶν τὴν τελευταίαν παράστασιν τοῦ «Γκράν—Γκινιόλ» μὲ τὸ νέον ἔργον γκινιόλ τοῦ κ. Antoine «Ἡ τραγικὴ νύχτα τοῦ Ρασπούτιν». Ὁμολογῶ ὅτι ἐπερίμενα νὰ ἴδῃ περισσότερα πράγματα. Τὸ ἔργον τοῦ κ. Antoine ἀναπτύσσον ἱστορικῶς τὴν τελευταίαν νύκτα τῆς δολοφονίας τοῦ Ρασπούτιν δὲν ἔχει καμμίαν δραματικὴν ἀξίαν, ἀλλ' οὔτε τὰ εἰδικὰ στοιχεῖα τῆς φρίκης καὶ τοῦ ἀπροτομήτου τὰ ὁποῖα χαρακτηρίζουν τὰ ἔργα τοῦ «γκράν—γκινιόλ». Ὅσον ἀφορᾷ τὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἠθοποιῶν, οἱ Ἀθηναῖοι μποροῦν νὰ εἶναι βέβαιοι ὅτι, εἰάν εἶδαν εἰς τὴν Ἀθήναν τὴν σειρὰν τῶν ἔργων Γκράν—Γκινιόλ πού ἔδωσέ πέρυσιν ὁ θίασος Φύροτ—Παλαιολόγου, εἶναι τὸ ἴδιον σὰν νὰ ἦσαν στὸ Παρίσι.

* *

Θὰ κλείσω τὸ σημερινὸ μου σημείωμα μὲ δύο τρεῖς πενήτες ἀκόμα θεατρικῶν ἐπικαιροτήτων.

—Πρὸ ἡμερῶν ἐωρτάσθη ἡ εἰκοσιπενταετηρὶς ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ Henry Becque.

—Μερίμνη τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου Παρισίων ἐνετειχίσθη ἀναμνηστικὴ πλάξ εἰς τὴν οἰκίαν ὅπου ἐγεννήθη, ὁ διακεκριμένος συγγραφεὺς τοῦ Γαλλικοῦ Θεάτρου.

—Εἰς τὸ Παρίσι ἐφθασε καὶ θὰ δώσῃ σειρὰν χρορευτικῶν παραστάσεων ἡ κόρη τοῦ Ρασπούτιν.

—Γυρίζει μὲ ἐνδυμασίαν Ρωσίδος χωρικῆς καὶ εἶνε θαῦμα καλλονῆς.

—Εἰς τὰ Παρισιὰ βουλευτάρτα μπορεῖ νὰ συναντήσῃ κανεὶς ἐπίσης καὶ τὴν συμπρέτταν τῆς ὀπερέττας Παπαζιῶάννου κ. Ζαζάν Μπριλλάντη.

—Παρακολουθεῖ τὰ Παρισιὰ θεάτρα καὶ κάνει κριτικὴν ἀδυσώπητον, ἰδίως διὰ τὴν Γαλλίδε συνάδελφον τῆς πού παίζει τὴν «Ζιγκολέτ» εἰς τὸ θέατρον «Ba-ta-clan».

Εἰς τὸ θέατρον Potiniere παίζεται μὲ ἐξαιρετικὴν ἐπιτυχίαν τὸ ἔργον τῆς Ἑλληνίδος συγγραφέως καὶ ἠθοποιῦ κ. Βαλσαμάκη, «ὁ Γυμνὸς ἄνθρωπος».

—Καὶ ἔνα εὐφρόσυνον γεγονός: Ἐφέτος πρόκειται νὰ εἰσχωθοῦν εἰς τὴν θεατρικὴν σχολὴν τοῦ Conservatoire τρεῖς Ἑλληνες ἐκ τῶν ὁποίων δύο Δες ἐκ Κων/πόλεως.

ΑΓΓΕΛΟΣ ΔΟΞΑΣ

Ἐνεκα υπερβολικῆς πληθώρας ὕλης, ἡ συνέχεια τῆς ὁρατικῆς μελέτης τοῦ κ. Ν. Ἀλέσκρη περὶ τοῦ παλαιοῦ Ἑλληνικοῦ Θεάτρου καθὼς καὶ τοῦ ἀρθροῦ τοῦ κ. Κοινελάκη ἀναβάλλονται διὰ τὸ προσεχές.

ΑΙ ΜΟΛΛΙΕΡΙΚΑΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΙ ΤΟΥ Κ. ΝΕΖΕΡ

Εἰς τὴν Γαλλίαν διὰ τὴν παιχτῆ εὐπρόσωπα ὁ Μολλιέρος συνεργάζονται τὸ Κράτος, δύο ἐπίσημα, δηλαδὴ ἐπιχορηγοῦμενα, Θεάτρα, ἡ «Κομεντι Φρανσαιζ» καὶ τὸ «Ὀντεόν», ἡ Μολλιερικὴ «παράδοσις» τριῶν αἰώνων, δηλαδὴ ἡ Μολλιερικὴ ἑρρησκέια, ὅπως τὴν σχηματίζουν οἱ πολυπληθεῖς ἐξηγηταὶ καὶ ἐρευνηταὶ τῆς ἐποχῆς καὶ τοῦ πνεύματος τοῦ Μολλιέρου, καὶ ἐπὶ πλέον δεκάδες κριτικοὶ Μολλιερισταί, καὶ τέλος τὸ τόσο φόνον καὶ καλλιεργημένον εἰς τῆς φινέτσες καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ Μολλιέρου γαλλικὸν ἀκροατήριον καὶ εἰδικῶς τὸ Παριζιάνικον ἀκροατήριον, ὅπου κάθε ἀκροατῆς ἔχει μέσα του καὶ ἀπὸ ἓνα κομμάτι

Μία σκηνὴ ἀπὸ τὸν «Ἐρωτα Γιατροῦ» τοῦ Μολλιέρου, ὅπως παίζεται εἰς τὴν «Κομεντι Φρανσαιζ» στὸ Παρίσι.

Μολλιέρου, ὅταν δὲν ἔχη ἓνα μικρὸν Μολλιέρον αὐτοῦσιον, τόσο τὸ σκῆμμα καὶ ὁ στερεὸς ὀρθολογισμὸς τοῦ Μολλιέρου, τὸ ἔθνικόν bonis sens τῶν Γάλλων, εἶναι κτήματα κοινὰ κάθε Γάλλου ἀκροατοῦ.

Εἰς τὴν Ἑλλάδα ὅπου δὲν ὑπάρχουν τίποτε ἀπ' ἑλ' αὐτὰ, ἀρκεῖ ἡ πολὺ μεγάλη ἐκνόγη ἐνὸς ἠθοποιῦ γιὰ νὰ τὰ φτιάξῃ ἑλ' αὐτὰ ἐκ τοῦ μηδενὸς καὶ νὰ μᾶς δώσῃ Μολλιέρον εὐπρόσωπον πολὺ, τοῦλάχιστον εἰς τοὺς πρωτεύοντας ρόλους τῶν κυριωτέρων ἔργων των. Ὁ ἠθοποιὸς αὐτὸς εἶναι ὁ κ. Χριστόφορος Νέζερ.

Μὲ τὰς δύο Μολλιερικὰς δημιουργίας του πού μᾶς παρουσίασεν ἐφέτος κάμνει ἄλλα καλλιτεχνικῶς γενναῖον καὶ ἱστορικῶς, διὰ τὸ θέατρον μᾶς, σημαγτικώτατον. Αἱ δημιουργίαι του αὐτὰ εἶναι τοῦ «Φιλαργύρου» καὶ τοῦ «κατὰ φαντασίαν ἀσθενοῦς».

Ὁ ἄθλος εἶναι ἀκόμη μεγαλειώτερος καὶ συγκινητικώτερος ὅσον περισσότερο εὐρίσκονται μακρὰν ἡμῶν τὸ θέατρον τοῦ Μολλιέρου, τὸ πνεῦμα, οἱ ἠρωεῖς του, ἡ ἐποχὴ του, ἡ ψυχολογία καὶ ἡ φιλοσοφία του. Τί κοινὸν μεταξὺ τῶν νεοελληνικῶν μᾶς καταστάσεων καὶ τῆς Μολλιερικῆς δημιουργίας, ὁμολογουμένως; Ἡ Μολλιερικὴ δημιουργία φορεῖ μεταξωτὸ παντελονάκι, μεταξωτὲς κάλτσες, γοβάκι μεταξωτὸ, φίνες καὶ πλούσιες νταγτέλλες, χρυσὴν περούκα. Καὶ αἱ νεοελληνικαὶ μᾶς καταστάσεις εἶναι τὸ συνάνυμον τοῦ ἀκατασκευάστου, τοῦ ἀκαλλιεργήτου καὶ ἡ βράκα καὶ τὸ τσαροῦχι εἶναι τὰ λιτὰ στολιδία των.

Ἐ, λοιπόν, ὁ ἄθλος τοῦ κ. Νέζερ εἶναι ὅτι νοιώθει τὸν Μολλιέρο, καὶ τὸν ἀποδίδει μὲ δύναμιν, χρωματικότητα καὶ πλοῦτον μέσων θεατρικῶν, ἐνῶ ὡς Ἕλληνα καὶ αὐτὸς εἶναι τόσον μακριὰ ἀπὸ τῆς νταντέλλας καὶ τὰ μεταξωτά...

Ἄ * * *

Ὅταν σκεφθῆ κανεὶς ὅτι ἡ μόρφωσις τοῦ ἠθοποιοῦ αὐτοῦ δὲν εἶναι ὀλιγοδιδόλου ἐκείνη τοῦ κυρίου... Μπέρζων' ὅτι οὐδεὶς τοῦ ἐδίδαξε ποτὲ τίποτε περὶ τοῦ Μολλιέρου καὶ τοῦ Θεάτρου του' ὅτι κατὰ συνέπειαν, ὅτι κάμνει τὸ κάμνει ἀφ' ἑαυτοῦ, καθολοκληρίαν, ὅτι ὅλα εἶναι ἀπακαλύψεις τοῦ ἴδιου τοῦ αἰσθητηρίου, σύνθεσις κεφαλιῶν, ἐκφράσεις φύσι-γνωμίας, φωνές, χρωματισμοί, κινήσις καὶ ἀντίληψις τοῦ ἔργου. Τέλος ὅταν σὰς βεβαιώσω ὅτι ὁ κ. Νέζερ θὰ ἠμποροῦσε, μετὰ μίαν συστηματικὴν μελέτην ὀρισμένων πραγμάτων, νὰ παίξῃ κάλλιστα τοὺς ρόλους αὐτοῦ, ἐὰν ἦτο Γάλλος καὶ ἠμποροῦσε νὰ τοὺς παίξῃ εἰς τὴν γαλλικὴν γλῶσσαν, εἰς αὐτὴν πλέον τὴν δυσκολωτάτην «Γαλλικὴν Κωμωδίαν», στὰ «Παρίσι», δηλ. εἰς αὐτὸ πλέον τὸ «Σπίτι τοῦ Μολλιέρου», τόσον αἱ δύο μεγάλαι Μολλιερικαὶ δημιουργίαι του εἶναι ἐγγὺς τοῦ τελείου, τότε ἡ προσπάθεια τοῦ εὐφυοῦς αὐτοῦ καὶ τόσον ἐξαιρετικῶς φιλοτίμου καὶ φιλοδόξου Νέζερ θ' ἀναδεχθῆ ὅπως καὶ ὅσον τῆς ἀξίζει. Καὶ ὅλος ὁ μορφωμένος κόσμος θὰ σπείσῃ ν' ἀποδώσῃ τὴν τιμὴν ποῦ τοῦ ἀνήκει. Τὰ «Παρασκηνία» ἐπιθυμοῦν νὰ πρωτοστατήσουν εἰς τὸν τιμητικὸν αὐτὸν πρὸς τὸν εὐγενῆ Ἕλληνα καλλιτέχνην χαιρετισμὸν καὶ τὴν χρήσιμον, φρονοῦν, ἐγκαρδιώσιν του.

Καὶ ἔχει τόσῃ ἀνάγκην ἐγκαρδιώσεως... * * *

Δύο τεραστίους ρόλους ἀπαιτήσαντας ἀπὸ αὐτόν, ὁ Θεὸς γνωρίζει πόλους κόπους καὶ πόλους ἰδρώτας διὰ νὰ τοὺς πλησιάσῃ κατ' ἀρχάς, διὰ νὰ τοὺς συνθέσῃ καὶ νὰ τοὺς ἀποδώσῃ, ἔπειτα, ἠναγκάσῃ νὰ τοὺς παίξῃ εἰς δύο ἡμερίδας καὶ μόνον τὸν ἕτερον, τὸν «κατὰ φαντασίαν ἀσθενῆ» ἠδυνήθη νὰ τὸν ἐπαναλάβῃ ἕνα βράδι! Τόσον ἀσπλαγχνον, τόσον τυφλὸν εἶναι τὸ Κοινὸν εἰς αὐτὴν τὴν πόλιν, ποῦ εἶναι ἡ Πρωτεύουσα μίᾳ ἀγέλης 8 ἑκατομμυρίων κομωμένων ἀνθρώπων! Διὰ τὴν λατρείαν τοῦ Μολλιέρου ἐδῶ ἀρκετὲς εἶναι δύο ἀπογευματινές...

Ἐμπρὸς εἰς διακοσίους θεατὰς, ἐκ τῶν ὁποίων αἱ μισοὶ μπεμπέδες, ἔπαιξε «Φιλάργυρον» καὶ κατὰ «φαντασίαν ἀσθενῆ». Καὶ τοὺς ἔπαιξεν ἐν τούτοις κατὰ τρόπον ἔξοχον.

Βέβαια ὁ κ. Νέζερ ἀγνοεῖ ἀκόμη τί εἶναι ἡ «κλασσικὴ γραμμὴ» λεγομένη, εἰς τὴν κινήσιν, εἰς τὴν στάσιν, εἰς τὴν φωνήν, εἰς τὸ βλέμμα καὶ γενικὰ εἰς τὴν ἐκφρασίαν καὶ σύμφωνα μὲ τὴν ὁποίαν εἶναι αὐστηρῶς ἐπιτελούμενον καὶ γενικὰ, παγκοσμίως παραδεδομένον νὰ παίζωνται ὅλα τὰ ἔργα ποῦ ὀνομάζονται «κλασσικά», κατὰ συνέπειαν καὶ τοῦ Μολλιέρου.

Δὲν γνωρίζει λοιπόν, ὅτι εἰς τὰ ἔργα αὐτὰ ἡ χειρονομία εἶναι μικρὴς, τὰ ὄψηματα ἀκόμη-ἀκόμη εἶναι μικρά, ἐπάνω εἰς τὴν σκηνήν, τὸ τόρσο τοῦ σώματος σχεδὸν ἀκίνητον καὶ ἀκαμπτον, ὥστε ἀπὸ τὴν ἐμφάνισιν τῶν ἠθοποιῶν, ποῦ πρέπει νὰ παρουσιάζωνται ὡς ἕνα εἶδος ἀγαμάτων καὶ πλαγίων, νὰ θγαίνῃ, νὰ ἀναδίδεται ἕνα εἶδος ἐπιδητικῆς πνευματικότητος κατὰ μήκος ὀλοκληροῦ τοῦ ἔργου, ὅτι τὰ χοροπηδῆματα τῶν ὀλεμμάτων ἀποκλείονται, ὅτι ἡ ἐκφρασις πρέπει νὰ εἶναι πυκνὴ καὶ ἰσχυρὰ, ἀλλὰ λιτή.

Ἄλλ' αὐτὰ ὅλα δὲν εἶναι ἀγνοαίαι ποῦ δὲν συγχωροῦνται. Καὶ ἐπὶ τέλους δὲν καταστρέφουν τὸ σύνολον ἄλλων ἀρετῶν τοῦ ἠθοποιοῦ, ὅταν ἡ ἀρετὴ αὐτὴ εἶναι μεγάλης καὶ πραγματικῆς. Καὶ ἡ κυριώτερός του εἶναι ἡ ἐξυπνάδα του, ἡ φυσικὴ του ἐξυπνάδα, χάρις εἰς τὴν ὁποίαν μπαίνει εἰς τὸ περὶ ἠρώων τόσον ἀπομακρυσμένων ἀπὸ τὸν Ἕλληνα. Ὅσον καὶ ἂν εἶναι παγκόσμιος οἱ μεγάλοι τύποι τῆς Μολλιερικῆς δημιουργίας, πάντως καὶ λόγῳ περιβάλλοντος καὶ λόγῳ καταγωγῆς τῶν δὲν εἶναι βέβαια Ἕλληνας. Καὶ εἶναι ἐπίσης ὁ πλοῦτος καὶ ἡ δύναμις τῶν

φυσικῶν του δώρων, τοῦ δυνατοῦ βλέμματός του, τῆς ἐξαιρετικῆς εὐπλάστου φωνῆς του, φωνῆς μὲ κλίμακα, — τὸ κυριώτερον δῶρον διὰ νὰ παίξῃ Μολλιέρον, ὅπου κάθε λέξις θέλει καὶ ἀπὸ ἕνα διάφορον φωνητικὸν τόνον, διὰ ν' ἀποκτήσῃ τὸ φυσικὸν πλάτος καὶ τὸ χροῖμα-τῆς ἐξυπνάδας τῆς. Χάρις κυρίως εἰς αὐτὰ τὰ δῶρά του εἶναι ἐξαιρετος καὶ εἰς τοὺς δύο αὐτοὺς ρόλους του. Καίτοι τὸν εὐρίσκω ἀκόμη καλλίτερον εἰς τὴν «κατὰ φαντασίαν ἀσθενῆ». Καὶ τοῦτο διότι ἔκαι ἔχει ἀκόμη μεγαλειότεραν εὐκολίαν καὶ ἄνεσιν τὸ παίξιμόν του. Ἄνεσις καὶ εὐκολία, ἴδου τί πρέπει νὰ χαρακτηρίζουν κυριώτατα τὸ παίξιμα τοῦ ἠθοποιοῦ στὸν Μολλιέρο. Πρέπει ἡ παράστασις τοῦ Μολλιερικοῦ ἔργου νὰ τρέχῃ σὰν νερὸ ἀπὸ τὴν κάνουλα. Γιὰ τοῦτο οἱ μεγάλοι ρόλοι λέγονται στὴν «Κομεντί Φρανσαίξ» τροχάδην σχεδόν, ροδάνι. Ἰσως ἡ ἀκροατὴ εὐκολία τοῦ παιξίματος τοῦ ἠθοποιοῦ, ὑποστηριζομένη, φυσικὰ, ἀπὸ τὴν ἀπόλυτον πλέον ἐκ στήθους γνώσιν τοῦ ρόλου του, νὰ εἶναι προωρισμένη νὰ ἐλαττώσῃ, μὲ τὴν ἀπόλυτον πλέον φυσικότητά της, τὸ κάποιον ἐλαφρὸν ἀφύσικόν τῶν μεγάλων φυσιογνωμιῶν τοῦ Θεάτρου τοῦ Μολλιέρου, Φιλάργυρου, Ταρτούφου, κατὰ φαντασίαν ἀσθενός.

Ἄλλὰ καὶ ἡ δημιουργία τοῦ «Φιλάργυρου» βγαίνει ἕνα κομμάτι, ἀπὸ τὸν Νέζερ, καὶ δὲν παρουσιάζεται καθόλου τεμαχισμένη.

Θὰ τοῦ στήσωμεν μόνον, ἀφοῦ θερμὰ τοῦ σφίξωμεν τὸ χέρι, νὰ ἀπλοποιῇ, νὰ ἀπλοποιῇ, νὰ ἀπλοποιῇ. Τὸ παίξιμόν του εἰς τοὺς ρόλους αὐτοὺς θὰ πάρῃ ἔτσι μίαν πνευματικότητα ὅλην ἀπὸ ἐκχύλισμα τέχνης.

Μίαν σύστασιν ἀκόμη: ἀκινήσιν τοῦ κορμοῦ, ὀλίγας κινήσεις, ὀλίγας χειρονομίας, τὰς ἐντελῶς στοιχειώδεις. Νὰ εἶναι βαρὺς ἐπάνω εἰς τὴν σκηνήν. Δημιουργεῖ καὶ διὰ τοῦ μέσου αὐτοῦ τὴν ἀτμόσφαιραν τοῦ ἔργου τὴν γνησίαν.

Μίαν ἀκόμη σύστασιν: Ὅταν στὸν «Φιλάργυρον», ἔρχεται μὲ τὴν κάσα του ἀδειαν, ἀφοῦ ἀνεκάλυψε τὴν κλοπὴν τοῦ θησαυροῦ του, νὰ μὴν πέφτῃ στὸν καναπέ, θρηγῶν. Ἄλλὰ νὰ ξαπλώνεται ὀλόκληρος φαρδύς-πλατὺς, κατὰ γῆς, κρατώντας μπρὸς στὸ πρόσωπό του τὸ ἄδειο κουτί του, σὰν νὰ εἶνε τὸ νεκρὸ παιδί του, καὶ θρηγῶντας ἐπάνω του. Τότε ἡ ὀλίγον ἀπίθανος κραυγὴ του: «Πεθαίνω! ἀπέθανά!» ποῦ τοῦ ἐμπνέει ἡ λύπη διὰ τὴν ἀπώλειαν τοῦ θησαυροῦ του, ἀκούεται πολὺ φυσικώτερα. Ἔτσι παίξῃ καὶ στὴν «Κομεντί Φρανσαίξ» τὸ σημεῖο αὐτὸ ὁ δαιμόνιος Στουέ, ὀλίγον ξηρὸς, ὀλίγον πολὺ δραματικὸς, ἀλλὰ ὀλοσδιόλου κλασσικὸς καὶ διανοητικὸς Φιλάργυρος.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΛΑΜΠΡΙΔΗΣ

ΤΙ ΠΑΙΖΟΥΝ ΤΑ ΘΕΑΤΡΑ ΜΑΣ

ΘΕΑΤΡΟΝ ΚΥΒΕΛΗΣ: *Σπύρου Μελά: «Τὸ μαῦρο καὶ τὸ ἄσπρο».* — *Ἡ Γυναίκα καὶ τὸ Νευρὸσπαστον*. — ΔΙΟΥΝΥΣΙΑ: *«Ἡ δεσποινὴς τοῦ Ἀουρμάτου».* — *«Ἡ Πριγκίπισσα ὦ λαλᾶ!»*. — ΚΥΒΕΛΗΣ: *«Σαμψών».* — *«Ἡ Κυρία τοῦ Κινηματογράφου».* — *«Ὁ Ἡλίθιος».* — ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ: *«Ἡ Πρωτεύουσιάνα».*

Ἡ ἐπανειφάνισις τοῦ «Μαύρου καὶ Ἀσπρου», μετὰ μίαν βαθεῖαν λήθην ἑνδεκα ἐτῶν, λήθην παχυλὴν καὶ τοῦ συγγραφέως του καὶ τοῦ θεάου καὶ τοῦ Κοινοῦ, χάρις εἰς ἕνα δυνατόν κέντρισμα τοῦ ἀνδιαφέροντος τῆς Κοινῆς Γνώμης, ἐρχόμενον ἐκείθεν τοῦ Ἀτλαντικοῦ, καὶ τὸ ὅποσον ἐπιμεταλλεύθη μέχρι τῶν ἄκρων ὁρίων του ὁ κ. Σπ. Μελάς εἰς ἀναγνωματογραφικὴν ἐπιστολογραφίαν πρὸς τὰς ἐφημερίδας, ἢ ἐπανειφάνισις τοῦ παλαιοῦ αὐτοῦ ἔργου ἐκίνησε ζωηρὰν τὴν περιέργειαν τοῦ θεατριζομένου Κοινοῦ καὶ ἐτάραξε τὰ νημεροδύνα νερὰ τῆς λίμνης τῶν φιλολογικῶν βυτράχων μας, δύο ἐκ τῶν ὁποίων, οἱ κ. κ. Φ. Πολίτης καὶ Σπ. Μελάς, καθύψουσι σπαραξικαρδίως ὁ εἰς κατὰ τοῦ ἄλλου, ἀπὸ δάκα καὶ πλέον ἡμερῶν, καὶ οἱ δύο ἡμῶν ἐναντίον τῆς κοινῆς εὐπρεπείας τοῦ κοινοῦ μέτρου, τοῦ κοινοῦ αὐτοσεβα-

σμού, τόσοσ οί κοσμοί των εφέφυγον από τά δρια συζήτησως όχι πλέον ανθρώπων τών γραμμάτων, άλλ' άπλώς κυρίων. (Τό νωστμότερον είναι ότι άμφότεροι πρό μικρού άκόμη εθρικούτος εις τας τρυφερότερας σχέσεις αλληλοθνηματικού. "Ερθασν όμως μία λέξις περισσότερο ή αϊφινιδίως χολωμένη και δξύτερη διά ν' άντερφήν την ώριάν και άπικνύονον άκείνην αλληλοσούρησιν των άνταλλασσομένων θυμηματών, και ιδού ή κολή εσχολύζουσα και πάλη από τό ποτήρι έκατέρου. Αλίους Μολλίερα! Πόσον άληθινός είναι ό Τριστόνός σου και πόσον πιστός ό κουγός του με τόν συνάδελφόν του και άδελφικόν φίλον του, άνθρωπον τών γραμμάτων, μέλις ό τελευταίος άπλώς έτόλμησε να ξεροθήσει, έρωτώμενος γιά την αξίαν των έργων του Τριστόνου.)

Τό έργον άνκιμοδότητος ήρσαε και ήρσαε εις τό έκλεκτώτερον μέρος της όπωσθήποτε έκλεκτής οάλας της πρώτης. Βέβαια, τό κοινόν αυτό είναι ή καθολάραμένη και εδοκίμοδοσα ελληνική μουρζουαζή, δέν είναι κοινόν κριτικών και καλλιεγώνων, όπως είναι τό άκροατήριον σής Παρισίανικες πρεμιέρες, έν άκροατήριον με δξύτερα τριπκνιού. "Αλλά τέλος πάντων ήτο ένά μέρος της «μορφωμένης» ελληνικής μουρζουαζής, —δσον είναι «μορφωμένη».

"Αλλά δέν μάε χρειάζεται, ούτε ή έπιδοκιμασία, ούτε ή μάε ένδιέφερον ώσούτως, ούδ' όποσίων μάλιστα, ή άποδοκιμασία της διά να σχηματίσωμεν και διά να διατυπώσωμεν την γνώμην μας. "Ο άναγνώστης γνωρίζει την βάρβαρον ειλαμρίνειαν του ύποφωτισμένου άπλώς χρονολογικώς σηματοθμεν την έντύπωσιν του έργου επί του Κοινού, ένδεκα ένη μετά την πραγματικην πρώτην του. Και τότε διά να προσείσωμεν, εις άκρυχτήτων συμπλήρωσιν της διαπιστώσεως μας, εύθός άμείσωμεν, ότι έν τό Κοινόν αυτό ύρμαόαν, όπωσθήποτε, εις τό μεταξύ των ένδεκα αυτόν ένην διάντημα, ήρσαε τώρα πολύ περισσότερο τό «Μάυρο και "Ασπρο» παρά πρό δέκα ένην, όπότε δέν ήμπόρουσε άκόμη να τό χωρεύσει και εις τό πνεύμα και εις τό αισθημά του, άμφότερα άκτάλληλα έκείνην την εποχήν διά την πέψιν των ιδεών και των τύπων που ό συγγραφέας του έμφανίζει. "Εν τούτοις όμως δέν κατάπληγή αϊτήν την φοράν τό Κοινόν αυτό, όπωσθήποτε εξαλιγμένον τώρα προς κήτους ιδεολογίας, ούδέ τήρη. "Εν πρώ δέκα ένην έρσαε κερηνός, με την άόριστον ιδέα, ότι και πολύ σπουδαίον και όλίγον άκατάληπτον ειχεν άκούσαι, ότι εις ένά πολύ τρομερόν και φοβερόν σμυθολισμόν ειχε παρυστή. Αϊτήν την φοράν εις τό Κοινόν μάε τό «Μάυρο και "Ασπρο» έράνη ένά έργον κοινόν, όλωσοδίλου κοινόν, προσεμυθίζομενος εύκολα και φυσικά εις την κοινήν του κατανοητικότητα, ξεφορτωμένο από όμάχια, άκρυχογρίτσιν και άδέσποτον... «άνωτερότητα» και «ύπερφυσικισμόν» του συγγραφέως.

"Επρόεξ πράγματι, ότι τό άκροατήριον της πρώτης αύτης, δέν ειχεν ίχνος καταπληξως εις την άκρυχτήν του, και ότι εις ούδαμίαν στιγμήν του έργου, (έκτός ίως εις την μόνην χοίδην άδεσίότητα, της σκηνής του πιστολιού, με τό μάθημα του άλλωφού προς την άδελφήν του πως να μεταχειρισθώ τό πιστόλι του για να σκοτωθώ), ούδ' επί στιγμήν εξαλαρώθη τό θερμόν ένδιέφερόν με τό όσατον ήκουσε τό έργον, από τό ένά άκρον αυτού εις τό άλλο. Ρεΐμα ήλεκτριτισμό, (ή κατανοητικότητα; και ή συναντίληψις άκροατηρίου, σκηνής και συγγραφέως) ειχεν άποκατασταθώ τό βράδυ έκείνο μεταξύ πλατείας και ήθοποιών. Πράγμα που άποδεικνύει βέβαια και την σχετικην σερετότητα και την άλήθειαν του έργου (αϊτήν όχι σχετικην, αλλά σχεδόν άπόλυτον), αλλά ταυτόχρονα και την έλλειψιν από αυτό κάθε πραγματικης άνωτερας ή άληθινά ύψηλοτέρας πνοής «άνωτερας ποιήσεως». "Αλλά ταυτόχροναυτό τούτο άποδεικνύει, ότι τό έργον είναι πιστή εικόνα της Κοινωνίας αύτης που έδειχνε τόσο ένδιέφερόν και τόσο ή άπροσοπήτη συγκίνησιν, ώσαν έμπρός εις ένά καθάρατον όποιον άναγνωρίζει την μορφήν της και τά ένια χαρακτηριστικά της. Πράγμα που είναι βέβαια μέχρις ένός σημείου προς τιμήν του συγγραφέως.

Ψυσικά ή τιμή αύτή δέν είναι έπαρκής διά την κοινωνίαν και άδυσώδη ψυχην του κ. Σπ. Μελά. Η άπροτιμωσία, είναι βέβαια όσα τον εγνώρισαν, να έμενεν επί πολύ άκόμη άκατανόητος, άρκει να καρπούται την άδέσποτον ψήμην μιας συγκεχυμένης «άνωτερότητος», εξασφαλίζομένης εις τον συγγραφέα από την παραζάλην και την κατάπληξιν και την άκατανόησιν του Κοινού του. Κατά βάση ό κ. Σπ. Μελάς είναι τύπος παιδικά ψευτορωμαντικός...

Η κατάπληξίς! "Ιδού ή κυρίαρχος, φθι προαπασχόλησις του περιέρχον αυτού illusionniste. Είς τό ύφος, εις τας ιδέας, εις την πίστιν του την ιδεολογικήν, έννοα έκείνην του τρέχοντος δεκαπενθήμερου, διότι διά τό προσέχθθά έχη μίαν άλλην διαμετρικώς, έχθρικήν πολλακις, τό φόντο είναι πάντοτε ή δ'άθροια, ή όρεξις, ή πείνα της καταπληξως του άντίκρουα του. Πόσον πτωχόν όπλον, παιδικόν, πόση άπιστευτη έλλειψις φιλοσοφικού μυαλού, ώστε να περιφρονή άρετάς πόσον πολυτιμότερες, όπως είναι ή άπλή και καθάρη καλή πίστις απέναντι του άκροατού του, άπροσοπήτη, έντιμη, αγαθή, ήρημη και βεβία γιά τον έκντόν της, δυνατή, κατά συνέπειαν, και απ' αυτά όλα να προτιμή μερικώς εικασμοός μικρού μορτάκου ή illusionniste διακοσάζοντος με την καταπληξιν του χαλού κοσμική, δταν από της καθιστιές τάσεις των φαρδριών πικντελονιών του κλάου που φορεί ένας illusionniste άναούρη εις τό φθθ θησινός; άπόσπου και πολύχρημοός και φουσφοριμόνα, ένά κόκκινο φογγάκι, ένά ρόδι, τό κεφάλι ένός μόσαριου από καφέ ναστόχαρτο, πλέον ένά ζωνητήρη, μίαν σάλλιγγα διά ύρσφος, ένά καναρίνι και αϊκοσαστά άκόμη άλλα γραφικά άντικείμενα... "Αθλιότης των στενών όρίζοντων, πτω-

χία και έγκλημα του μικρού, άσφυστικού περιβάλλοντος που νεκρώνει και άδυνατείεις τάλείνα με άρετάς έμφουα δώρα! Γεμάτος άθλια παραδειγματα γύρω—γύρω, ύποβόθεις πολλά πνεύματα που μορροδάν να γείονον ένδιέφεροντα εις τό ύφος του χαμοσυρού σου... Είναι άληθινά της λύτης...

Αϊ παρατηρήσεις αυτές γιά την οξέψιν του κ. Μελά και του θείον τό κεραλαωδέστερον, τό θεσικότερον έλάττωμα της προσωπικότητος του, την έλλειψιν πίστως βαθείας, άγνης και δημιουργικής, κατά συνέπειαν, έλλειψιν πίστως προς τον έαυτόν του, προς τας ιδέας του, προς τον άκροατήν του (έστω και μένον ως πρώτην ύλην, διά πλάσμιον) και την όποίαν πίστιν άντικαθιστά με την παιδικήν μανίαν του να μάε καταπληξή με τό λαμπερόχρημον, σταν λεξίδιον, στην ιδεούλα που άνιπήθουν στα θεατρικά του έργα, στο χρονογράφημα, στο κύριον έρθρόν του, άκόμη—άκόμη, σε κάθε γραμμή, αϊ παρατηρήσεις αυτές είναι γενικής φύσεως, εξαμύθζονται άνωχώς ο' έλον τό έργο του και έπρος και εις τό «Μάυρο και "Ασπρο» Αρχίζοντας από τον τίτλον, πάρα πολύ ξεσηκωμένο από τό «Κόκκινο και τό Μαύρο» του Στένταλ, παλαιάν λυτριάιν και παλαιόν credo κρι του κ. Μελά (όπως είναι όλον μας, βέβαια) ό κ. Μελάς στήνη τά ύστερά του διά να εκπροθήσει την κατάπληξιν μας. Γιατί αυτό τό «"Ασπρο και τό Μαύρο»; Γιατί ένας τίτλος τόσο προσωπικό και τόσο, τόσο παιδικά ύποβλητικός, ύποβόλων σίγουρα (μετά τό κλασικόν προηγούμενον του «Κόκκινο και τό Μαύρο»), πάρα πολύ μαγαλειότερα πράγματα, πολύ πλέον συμβολικά έφα ένείνα που μάε διδει τό «Μάυρο και τό "Ασπρο» έργον κοινότητας φιλοσοφίας, διά κάθε Κοινωνίαν με στοιχειωδέστατα άποκαταστημένας τας ιδέας, τά αισθήματα και τας ήθικάς καταστάσεις της;

"Αλλ' έχομεν άρεκά άκόμη να ειπούμε γενικότερα διά τό έργον. Κατά γενικόν τρόπον: τό «Μάυρο και "Ασπρο» είναι μία εικόνα πιστή της "Ελληνικής Κοινωνίας, έργον στερρόν σκηνικός, με όρισμένας μεγάλας σκηνας θάλμας με γοσίο καλλιτεχνικό, με έξυπνάδα και που προδίδου ένείνον που κατέφαγε την θεατρικήν φιλοσοφία, ποντικός της διδωλοθικής, όμολογομένου εξαιρέσει της άφελούς ύπεροβλής των συμβόλων «χοροδιδασκαλος, χοροδιδασκαλειον», (και ή όμολογέσωμεν ότι μέχρις ένός όριου ή άφέλεια των συμβόλων ήτο πολύ μικρότερη πρό δέκα ένην, όπότε τά πράγματα αυτά ήσαν γιά τον τόπο μας στα ύστερα, συνειπώς «σύμβολα» ίκανά να εκλύσον ένά συγγραφέα) εξαίρεσει μερικων ηπειανων πτωχολαζωνισμων δια τους όποιους έχη κανεις όλην την όρεξιν να στείη εις τον συγγραφέα ταχυδρομικός μίαν πεντάραν ως ελεημοσύνην, όπως αυτός εξαψνα: «χοροδόντας ή βροθμε την άλήθειαν!», εξαίρεσει της χοινροειδούς σκηνικής πτώχαλαζωνειας της σκηνής του μαθήματος του πιστολιού και πολλών φραστικων χρονολογισμων (πωχαλαζωνεια και έπιδεικτικος illusionniste επί πάλιν!) τό έργον έχει και θεμέλια στερεά και άριστα τεκτονικήν και κίονας. Βέβαια, δέν έχει καμμίαν σχέση με τά έργα της άνωτερας πνοής, της καθάρης ποιήσεως. "Αλλά είναι "Εαροτύφος έκείνος που ή ύπεστήριξεν ότι άνθρωπος ζών εις Κοινωνίαν τόσο μικρήν αισθηματικώς και νοητικώς ή ήτο δυνατόν να γρήθρη έργον τόσο μεγάλον. "Εάν ό μεγάλος "Ίψεν έξούσε και μου τον έπέρνατε εδώ χαίμο, του έμαθένατε ελληνικά, του άπομαθένατε την γλώσσαν του, του εξαίθένατε, εάν ήτο δυνατόν, την έντικην του διανοητικότητα, του εξαίσε εις την θέσιν της μίαν νεοελληνικήν αισθαντικότητα και νοητικότητα (άμφότερας χαλασμένες, αν όχι καταστραμμένες από τό θεοχαλαζόμενον νεοελληνικόν περιβάλλον, της Κοινωνίας, της πολιτικής, της διανοήσεως, της ζωής, αν τον άνακατώνατε καλά—καλά εις τον στρόβιλον των άθλιων μυρών μικρών καθύν αϊτης της θεοχαλασμένης, εις τό πνεύμα της, εις την καρδιά της νεοελληνικής μας Κοινωνίας και όχι μόνον τοότο αλλά και χαζής κατά την οξέψιν της, τότε ή άδελεία ότι κάθε έδομάδα ή κατακυλούσε και από πάντα σκαλία, ως ποού δέν ήταν άλλο.)

"Οχι, εις τό νεοελληνικόν περιβάλλον, εις τό σημάιν της διανοητικής άναρχίας και της αισθηματικής χαωδίας όπου κυλιέται τό έθνος αυτό, έργον άνωτερας πνοής δέν είναι δυνατόν και δέν δικαιούμεθα να τό περιμένωμεν άλλούτεια. Παρά ως θαύμα και μόνον ως μίαν, πολύ άπίθανήν όμως, αντίδρασιν άκριβώς προς την πολύ μεγάλην αύτην άθλιότητα.

"Η κοινωνιοτική άφ' έτέρου σημασία του «Μάυρο» και "Ασπρο» είναι πολύτιμη και προς αύτην τούλάχιστον κάθε καλόπιστος άνθρωπος ή ά άποδοσιν κάθε τιμήν. Είναι ύπερηξία πολύτιμη τό δημόσιον χαστοόκιμα μιας κοινωνίας κυλωμένης εις τόσην άγνοιαν—πρώτα-πρώτα, —του σοσούθ, ύγειούς και έντιμου τρόπου ζωής, και έπειτα εις τόσην χονύρόν, εγωισμόν, τόσην σκληρότητα πρώτόγού, τόσην άκαλλιτεργησίαν του αισθήματος ένός στοιχειώδους ανθρωπισμού. Μ' όλην την φωνομενικήν άπέλευθέρωσιν των κορτσιών της μέσης τάσεως, χιλιάδες "Ανθές στενάζον άκόμη εις την δουλειαν του «άδελφού» (όπως και χιλιάδες άδελφών εις την δουλειαν χιλιάδων "Ανθών), εις την λυπομανίαν και την μοιρολατρείαν και την αζώτην της νεοελληνικής μας ζωής, κενής και άκαταόκτητης από ζωνάνεια όπως είναι ένας τάφος, χιλιάδες "Ανθές δουλεύον δίπλα μας, εις την κοινωνία μας, στο παιδ έξουτελισμένο ένστικον της επιδερμίδος, —μονάχα!

Όι τίμη το «Μάυρο και "Ασπρο» δέν έχον βέβαια τίποτα τό ύπερφυσικόν και κηθώς σεροδόνται την άνώτερη πνοήν, την πνοήν της καθάρης ποιήσεως, παραστικοί είναι και ή πέθανον. Μά ή κοινωνική τους ύψελμότης είναι άναμφοδότητη. Τό πρώτο ίκρίωμα γιά την κρατούσην κάθε σασπισμένης ιδέας ή καθεστώτος καταδι-

καρμένου σὲ θάνατον, ἦταν πάντοτε ἡ σκηνή, ἀπὸ αἰώνων μακροτάτων. Κατὰ τοῦτο ὁ κ. Μελάς μ' ἔλεγε τῆς παιδικῆς ἀκαφρότητος, τοῦ ἀξιολόγητους ξικασμούς του προσφέρει σὸ "Ἔθνος του μὲ ἄπληρησία μεγάλης βαρύντητος.

"Ἐξαιρετικά μὲ ἀρᾶσει ἡ μεγάλη σκηνὴ τῆς ἀρχῆς τῆς β' πράξεως, ἡ συνάντησις τῆς ἀδελφῆς τῆς Ἀνθῆς μὲ τὸν παλαιὸν ἔραστὴν τῆς. Εἶκοσι χρόνια ἀγαπῶνται καὶ ὅμως δὲν ἀποφασίζουν νὰ παντρευτοῦν, πάντοτε κάποιος μικρὸ ἐμπόδιο θὰ εἶδη στὴ μέση, ὁ μικρὸς μισθὸς τοῦ, τώρα, κάποιος κρυφὴ ὑπερφηφάνεια, κατόπιν, τῆς ἀδελφῆς, ποὺ δὲν εἶναι ἱσως τίποτε ἄλλο ἀπὸ τὸ δέσμιον τοῦ νεοελλήνους καὶ περισσότερο τῆς γυναίκας μὰς, ἀπράγματο, στὸν πάσσαλο τοῦ μοιραίου. Βέβαια ἐπὶ τῆν πίεσιν τῆς μεταπολεμικῆς ψυχολογίας πολλοὶ ἄνθρωποι καὶ ἐδῶ ἀλλὰξαν ψυχῆν, ἐγενῶν θεληματικώτεροι. Ἀλλὰ κατὰ βάθος, εἰς τὸ σύνολον, σχεδὸν τίποτε δὲν ἀλλάξε. Αὐτῇ ἡ σκηνὴ εἶναι ἀραιότερα βεβλημένη. Καὶ χρησιμοῦμε γιὰ μιὰ δυνατὴ δραματικὴ ἀντίθεσι μὲ τὴν ἀφηνιδίαν εἰσόρησιν εἰς τὴν σκηνὴν τῆς Ἀνθῆς, τῆς θροσσερᾶ κοριτικοῦ ποὺ θὰ περιπατήσῃ καὶ αὐτὸ γρήγορα ἐπάνω στὰ ἴδια ἴχνη τῆς κληρονομικῆς, τῆς μοιραίας λύπης, μὲ τὴν ἀδελφὴ τῆς, σὸ ἴδιο ἄδικον ἀκατείνασμα, στὸν ἴδιο ἀξιο ἀσφαῖ, σὸ ἴδιο ἀδύσμο, ἀκαταμάχητα, ἀπολέμητα.

"Ἡ ἀπόκρισις σὲ πολλὰ σημεῖα τῆς ἀφορῆς. Ἡ κ. Κυβέλη ἐκράτησεν, ὅσον ἡ ἡλικία τὸ ἐπιτρέπει, τὸν ῥόλον τῆς Ἀνθῆς, ἐνός κοριτοπούλου. Ὅσο ὅμως ἦταν Ἕλληνίδα, πόσο ἦταν Ἕλληνική! Ἡ ματιῆς τῆς, χωρὶς χαρὰ, φοβισμένου ἀπὸ πράγματα ἀνομολόγητα καὶ θλιβερά πρὸ ἀναπνεῖ στὴν ἀτιμόσηρα τῆς, ἕνα γύρω, ἡ θυρομένη, ἐξοικωμισμένη φωνὴ τῆς, τὰ πνευματικὰ κλάματά τῆς, ὁ ἀνοιξιμὸς, ὁ οδυρμένος τόνος τῆς ὑπέρβου τῆς, εἰ μοναδικὰ ἔλληνικά καὶ ποὺ ἦταν ἔλ' αὐτὰ! Ἔδωκε παθητικά καὶ παλλόμενα, φωτιστικὰ ἐξαισια ὅλην τὴν τραγωδίαν τοῦ νεοελλήνικοῦ ἀξιώσμου!

"Ὅποιος ἐξῆγεν ἐξῶ θὰ εἶδεν, ἐπὶ τὸ πεδὸ δυστυχισμένου ζήτουλας ἐκεῖ ἔχει τὴν λύπην ἐκατοντάκις ἐλαφρότερη παρὰ τὴν τραγικὴν αὐτὴν Ἀνατολίτικη, ὁ ἀδελφός μὰς Ἕλληνας, ἐπὶ τὸν πόνο τῶν ξένων δὲν ἔχει καμμιὰ σχέση μὲ τὸν πόνο τοῦ τραγικοῦ μὰς Ἕλληνας. Ὁ ἱπποκράτης δὲν μπορούσε γὰ εἶναι ἄλλο τίποτε ἀπὸ Ἕλληνας! Ἐμεθε δ' αὐτὸς τῆς ὑπερβολικῆς λύπης καὶ δταν δὲν εἶνε ὑπερβολικὴ λύπη εἶναι βάσανον καὶ ἀνησυχία ἀπὸ ὑπερβολικῆς φιλοδοξίας καὶ ἐπιθυμίας ὑπερβολικῆς. Ἐμεθε ὁ λαὸς τῆς ὑπερμετρῶν ἐσωτερικῆς συνθέσεως, ἔχει διανοητικῆς βέβαια, ἀλλ' ἀνεξερύνητα, βασανισμένα, πάντως, αἰσθηματικῆς συνθέσεως.

Διὰ τὴν κ. Ἀλκίου περὶ τὴν ὁλοκληρῶς ἐκαστὴν ἑπιπλοῦμε τὸ χερί. Ὁ κ. Ν. Παπαγεωργίου δὲν ἔχει πλέον τὴν θροσιάν τοῦ νεοῦ ἀποστόλου, ποὺ θέλει ὁ κ. Μελάς, ἀλλ' εὐτυχῶς διατηρεῖ καὶ ἐδῶ, εἰς τὸ ἀκέραιον μάλιστα, τὴν ἀντιληψὴν καὶ τὴν πνευματικότητα τοῦ κ. Ν. Παπαγεωργίου. Ἡγωνισθὴ δὲ νὰ δώσῃ τὸν ῥόλον τῆς θροσιῆς στὸν ῥόλον τοῦ καὶ κάποιου-κάπου τὸ ἐπιτυχῶς ὁρατά. Ὁ κ. Λούης μοναδικὰ καλός. Τὸ φυσικὸν του σθένος (ἕνα μεγάλο μειονέκτημα) γίνεται πλεονέκτημα σ' ἕνα ῥόλον ὄλιον ἀπὸ ἡμέρας καὶ σθῆσιμον. Ἐπὶ τὸ κ. Πλοῦτης συνθέσει μὲ πολλὴν φαντασίαν, ἀρκετὴν ἀκρίβειαν καὶ στοργικότητα ἕνα τύπον τοκογλόφου συγγενοῦς, εἶκοσι χρόνια μεγαλειτέρου ἀπὸ τὴν πραγματικὴν ἡλικίαν του, πράγμα ποὺ εἶναι ἄλλο. Παρ' ὄλιγον νὰ λημονήσωμεν τὴν κ. Δημοπούλου. Μὲ τὰ μέσα ποὺ διαθέτει εἶναι ἕνας ἀπὸ τοὺς καλλιτέρους ῥόλους τῆς, διὰ τοὺς λόγους ποὺ εἶπα καὶ διὰ τὸν κ. Λούην.

Οἱ «Νεόπλαστοι» τοῦ διασήμου ἀγνώστου κ. Abadie εἶναι ἔργον παλαιόν, πολεμικόν, ἀσφαλῶς παραγγεμένον ἀπὸ πρακτικῶν θεατρῶν γιὰ συνοικιακὸν θεατράκι τοῦ Παρισιοῦ. Χονδρὸ ἄλατι, χονδρὸ σὰν χαλίκι, καὶ αἰσθηματικὴ ἀπολογία τοῦ ὀφίλουτισμοῦ καὶ τῶν ὀφιλοῦτων. Ὁ ἀκρατῆς φύσει συγγραφεύς: «Οἱ καίμενοι, οἱ σφαίτες, οἱ ὀφίλουτοι! τί δυστυχεὶ καὶ τί εὐαίσθητο ἄνθρωποι! Πῶς ὑποφέρουν ποὺ δὲν ξέρουν νὰ ποῦν τὸν καπρὸς τοῦ ἄλλου, οἱ παλκοὶ πλοῦσαι!» Ἰδῶ ἔργον πραγματικῶς κατάλληλον νὰ φιγουράρῃ ἐκ τῶν πρώτων εἰς τὸν περὶ τὸν τοῦ μέλλοντος... Ἐθνικὸν θεάτρον!

Ἡ κ. Δημοπούλου κατακτᾷ τὰς βαθμίδας τοῦ Παρισιανισμοῦ εἰς κῆρυκον καὶ νύσμο μὲ βῆμα Ἰουλιου Καίσαρος. Ἐσο ἐξαιρετικά χίσις Ἀλλὰ ὁ ῥόλος τῆς ζητεῖ ἕνα laissez-aller ποὺ μόνον αὐτὸ μπορεῖ νὰ μαλακώσῃ καὶ εἶσι νὰ καταστήσῃ λίγο ἀνεκτὴν στὰ μάτια τοῦ θεατοῦ τὴν χονδρῶτα τῆς θεσεῖς τῆς κοντὰ εἰς τὸν πλοῦσιον χονδρῶνθρωπον ποὺ τὴν κουβελᾷ μέσα στὸν πύργον του, διπλα στὴν νόμιμον γυναίκα του.

Ὁ κ. Βεάκης θὰ ἦταν μοναδικὰ καλὸς εἰς δὲν τὸν παρέσυρε τὸ κείμενον του εἰς βεβυστομάχας χονδρότητες. Ἀλλὰ ἦταν λάθη τοῦ κειμένου καὶ μὰς ἐξέπληξε ἡ εὐλυγισία τοῦ ταλέντου του, μεταπηδῶντος ἀπὸ τὸ δράμα εἰς τὴν φάρσα! Δαυμόνισ! μὰ Ἕλληνας, ὡς ἔζησε καλλιτέρας τῆς, δηλ. καλλιτέρο περιθάλλον! Ζωντανώτερη ἢ δ. Γάϊτα-νάκη καὶ στοργικῶς ὁ κ. Βλαχάπουλος. Ὅσον διὰ τὸν κ. Δεδουρᾶ μὲς ἐκαστῆ ἀντικεινῶσμεν ἐπὶ πάντε λεπτά. Μὰς ἔδωκε τὴν φωνὴν τοῦ θεάτρον εἰς τὸ ἐπίπεδον ποὺ πρέπει νὰ εἶναι. Μὰ μιλᾷτε, λοιπόν, χριστιανοὶ μου, ἡθοποιοὶ Ἕλληνας, τρεῖς φορὲς τοιλάγιστον φιλόσοφον νὰ σὲς ἀκούη ἡ πλατεῖα καὶ νὰ ζωντανεύουν τὰ αἰματὰ τῆς! Τὶ διαβολοὶ δὲν ἀκούσατε ποτὲ νὰ μιλῶν γιὰ τὴν ὁμιλία τοῦ θεάτρον, καὶ τὴν συγγέται μὲ τὸν τόγον ποὺ ἔχετε στὰ κουβεντολόγια σας στὴν «Ἀργολίδα»!

Γιὰ τὸν «Κατὰ φαντασίαν Ἀσθενῆ» ὁμιλοῦμε χωριστὰ, σ' ἄλλη σελίδα, γιὰτι νομίζω πῶς ἀξίζει νὰ γίνη ἰδιαίτερος λόγος γιὰ τῆς δύο μεγάλης καὶ ἐσοχῆς ἀλη-

θινὰ Βολλετικῆς δημιουργίης τοῦ πολύτιμου Νέφερ μὰς σὸ «Ἀθῆναιον». Ἐὰ ση-μεῖώσῃ μόνον, παροδικά, ἐδῶ, τὴν ἐσοχὴ ἐπιτυχία τῆς κ. Μαλακοῦλου. Πιάζει μὲ μιὰ στοργικότητα, κατακαθιόμενα, μὲ μιὰ φυσικώτατη κωμικότητα καὶ ἀκρίβειαν. Ἐγγὲ τῆς!

Ἡ «Γυναίκα καὶ τὸ Νευρὸσπασμον» παλαιὸν συνέλλαγμα τοῦ θιάσου ἐξη-γυρόθη ἀγογγύστως καὶ ἕνα τὴ ὄψει εἰς τὸ πρόγραμμα ἀπὸ τὸν κοσμάκην. Ἡ κ. Κ. Θεοδοῖδου διατηρεῖ ὅλην τὴν ἐκκεντικότητα, τὴν θερμότητα, τὴν δύνα-μιν καὶ τὴν λεπτότητα τῶν μεταπτώσεων, τέλος τὸν σατανικὸν πειρασμόν ποὺ ἀνεφάνησε καὶ πρὸ 15 περίπου ἐτῶν. Θαυμαστὴ καλλιτέρας θεματικῶς καὶ τὸν χρόνον ἀκόμη. Εἰς τὰς σκηνάς τῶν μεγάλων μεταπτώσεων τῆς γλ' πράξεως ποία σοφία, ποία ἀντιληψίς! Ποία προσοχὴ προσεῖ εἰς τὴν λεπτομέρειαν, τί θεατρικὴ ἀναπνοή, γὰ νὰ μὴ τρώῃ ἕνα γύρω εἰς τὰ χαμηλάματα σημεῖα τῆς φωνῆς, στὰ αἰσθηματικὰ σημεῖα, ὅποια κωμικότητα ἐπὶ τοῦ ἀκρατῆροῦ καὶ ποῖα κλιματῆ φωνῆς, ὡς εἶδω, ἐγαρτηρίου ἀκρίβειαν πρὸς τὴν ἀκουράσθην προσοχὴν μὰς καὶ τὸν ἀκριβοῦς μὰς.

Δὲν ἔχω δρεῖν διπλα τῆς νὰ μιλῶσ γιὰ κανένα ἀπὸ τοὺς συναδέλφους τῆς ποὺ πιάζουν μὰς εἰς αὐτὸ τὸ ἔργον. Ἐὰ σημεῖώσῃ μόνον τὸ θεα-τρικὸ κεφάλι τοῦ Ἀγγιλου καὶ τῆς κ. Χαϊδᾶς. Καὶ φυσικὰ τὴν κ. Ἀλκαίου, ὄλιγον παραστρατισμένην ὅμως ἀπὸ τὴν Ἀθηναϊκὴν ἀλλὴν τῆς, στὴν ἀλλὴν τῆς Μαδρίτης.

Ἡ «Ἀσποινίς τοῦ Δουρμάτου» εἶναι ἕνα ἔργον ἀρκετὰ κακοφικαμῆνο καὶ ὡς λυμπρὸ καὶ ὡς μουσικὴ. Ἐχει δὲ καὶ τὸ ἐλάττωμα τῆς ἀνομοίωτης.

Ἡ μιὰμιση πρᾶξις τῆς ἀρχῆς εἶναι γιὰ πέταγιμα, ὁ ἀκροκτῆς χάσματὰ, θεη-θοῦντος καὶ τοῦ συνθέτου. Ἀπὸ τὰ μέσα τοῦ ἔργου μέχρι τὸ τέλος καὶ τρώγεται μὲ τὴν εἰσαγωγὴν ὀλιγον φανταστικῶν στοιχείων καὶ ὀλιγον ἀνατολικῶν. Ἀσιατικῶν ἀκρίβειοτερα, μοιθῶν, ποὺ ἐγενῶν τῆς Μόδας καὶ εἰς τὴν ἐπερῆτα (μετὰ τὴν ἔργα-σία τοῦ Ἰγκὸρ Στραβίνου) στὰ μπλετὰ «Θυσία τῆς Ἀνοῖξης» καὶ «Γάμος»), βρεῖτα ἀπὸ τὴν ἐπιτυχία τῆς «Μπαγιαντέρας».

Σκηνογραφίαι καὶ συνδυασμοὶ ἡλεκτρικῶν φωτισμῶν, εἶναι πολὺ στὴ θέσι τοὺς στὰ «Διονῦσια» ποὺ ἀπὸ ἐτῶν, μὲ τὸν θιάσον Γραχά—Δράμαλη μὰς ἐσυνήθισαν σ' εὐχά-ριστος μικροσκηπλῆξαι σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο.

Λέγεις λέξεις γιὰ τὴν ὑπόκρισι. Ὁ κ. Δράμαλης εἶναι ἐξαιρετός. Εἶναι ἡθοποῖος μὲ γ ἄ λ η ς ρ ἄ τ σ α ς. Δὲν τὸν ἐνθυμοῦμαι μέτριον, εἰς κανένα ἔργον, ἀπὸ περισ-σότερα τῶν 15 ἐτῶν! Φαινόμενον αὐτὸ γενικῆς καὶ ἀπολύτου ἱκανότητος, εἰς τὸ παγκόσμιον θεάτρον, ἀναμφισβήτητος. Ἡ πρώτη ἀρετὴ τοῦ εἶναι ἱσως ὅτι εἶνε δια-σκιαστικῶς. Ἠδὸσον πρέπει νὰ προσέξουν καὶ σ' αὐτὴν τὴν ἀρετὴν οἱ ἡθοποιοὶ μὰς καὶ πρὸ πάντων τοῦ ἑλ α ψ ρ σ θ θεάτρον μὰς. Μπορεῖ νὰ ἔχη εἰκοσι ἀρετὲς σὸ θεάτρον, δὲν φθάνουσιν, ἀν δὲν ἔχη τὴν ἱκανότητα νὰ δι α κ ε δ ἄ ῆ ς (ἡ λέξις ὑπὸ τὴν καλλίτερη καὶ τὴν εὐγενέστερη ἀκχάχητῆς) τὸν θεατῆ σου. Γι' αὐτὸ τὸ εἶδος τοῦ θεάτρον εἶνε ἄλλοτε ἡ κυριώτερη καὶ τὴν εἶνε εἰς μέγιστον ἐκθῶν ὁ Δράμαλης. Ἡ δημιουργίης τοῦ εἶναι ὅλες ἐλαφρότητα, θὰ εἰλεγεις δτι τῆς φικᾶναι ἀπὸ θαμβᾶναι, τόσο ἀπαλῆς εἶναι. Καὶ τὸν χυδαῖοτερον τύπον τὸν παρουσιάζει μαλακωμένον, μέχρι τοῦ εὐγενικοῦ. Σὲ τοῦτο θεηθεὶ παραλλῆλα καὶ ἡ φυσικὴ, ἡ ἀνθρωπίνη πῆλον ἀξιο-πρέπειά του, τὸ εὐγενικὸ πνεῦμα του. Τραγωδία, χορὸς, γυμνάσιες, πρᾶξι, εἶνε ὅλες ἐλαφρότητα καὶ θεατρικὴ ἔμπνευσις.

Ἐνας ἐπίσης ποὺ, χωρὶς νὰ ἔχη τὴν ἐλαφρότητα, ἔχει ὅμως κοινὴν μὲ αὐτὸν τὴν φιλοτιμίαν εἶναι ὁ Γραχά. Ἰδῶ ἕνας Ἕλληνας ἐδ ὁ συν εἰ δ ἡ τ ὁ ς! Ἡσο εἰς τὸ δραματικὸν θεάτρον, Ἀκόμη ἡ ῥοκάνη τῆς φωνῆς τοῦ σίχλει τὸ αἰτιά μου, μετὰ πᾶ-ρόδον εἶκοσι σχεδὸν ἐτῶν ἀπὸ τὴν δημιουργίαν τοῦτοῦ «Ἰάγου» στὸν «Ἰθάκη» τὸν ὁποιον ὅμως ἴδων παρεξήγησε τότε καθ' ὁλοκληρίαν γιὰτι τὸν ἐκάνεν ἕνα ἐκ πεποθῆσεως καὶ ἐκ γενετῆς διαβολῆς, ἐνὸς εἰς τὸ κείμενον τοῦ Ζαῖπετρο, παρᾶ-σῶρεται ἄπλως, ἀπὸ μιὰ σειρά ὁλοκληρῶν συμπτῶσεων καὶ γλυστρῶντιας ἀπὸ τὴν μιὰ φιλοτιμία εἰς τὴν ἀλλήν, ἕως ὅτου πέσῃ στὴν φρικτὴν ἀτυμίαν. Καὶ τὸ ἐρῆ-σε νὰ τὸ ἀποφασίῃ γιὰ νὰ μεταπηδήσῃ σὸ θεάτρο τῆς Ὀπερῆτικῆς!

Τὸ μίτριον ποὺ εἶνε μοναδικόν καὶ εἶναι ἀποφασισμένος μὸλις πατήσῃ τὸ πόδι του στὴ σκηνή, νὰ κρατήσῃ τὸν ῥόλον του, τοῦ παῖ δὲν τοῦ παῖ, ἀν εἶναι ἀνάγκη καὶ μὲ τὰ θόνητα. Αὐτὸ δὲν εἶνε πάντοτε τὸ ἰδανικόν γιὰ τὸν θεατῆν ἀλλὰ γιὰ τὸν ἡθοποῖον εἶναι βέβαια μιὰ μορφή τοῦ ἐπαγγελματικῶ ἡρωῖσμοῦ. Πάντως ἡ ζωηρότης καὶ ἡ εὐσυνεσησία τοῦ Γραχά εἶναι μᾶλλον ὄχι κοινὸ γιὰ τοὺς συναδέλφους του καὶ μάλι-στα τοὺς νεωτέρους του. Νὰ μὴν ξεχνοῦμε πῶς ὁ κ. Γραχά, ἡ δεικνύηται αὐτῇ σ δ ο ῦ ρ α, πλησιάζει τὰ πεινήντα καὶ δτι ὁ μοναδικὸς διαχυτικὸς αὐτὸς ἡθοποῖος ποὺ τὸ θεμερῆ καθῆκον του καὶ αὐτὸς νὰ διασκιαδῶν, μὲ ὅσα μέσα διαθέτει, τὸ ἀκροκτῆ-ριό του, κάθε θράθη, χωρὶς κλοισμόν ἢ ἐξασθένειαν εἶναι εἰς τὴν καθημερινῆν του ζωὴν ἄνθρωπος κάθε ἄλλο παρὰ διαχυτικὸς καὶ φύσεως μελαγχολικῶς μᾶλλον.

Ἡ δ. Δαμάσκου εἰς τὴν πρώτην πρᾶξιν μὰς ἔδωκεν τὴν ἱλλικίστικαν δτι ἐπήρε ἐπά-νω τῆς κανένα—δὺς ὁνάδες κρέας τύχη ἀγαθῆ, τῆς ἔχει λιγάκι ἀνάγκην ἀλλὰ στὴν δευτέρα πρᾶξιν ἀποκαλύπτειται δτι ἦτο ὀπιτικὴ ἢ ραπτικὴ ἀπάτη, ἡ διαφάνεια τοῦ ἀνθρωπίνου σαρκόματος τῆς μένει ἀμετάβλητη. Αὐτὸ ὅμως τῆς χαρίζεαι ἀπειρον ἐλα-φρότητα στὸν χορόν καὶ στὸ τέλος κταντᾷ νὰ τῆς δίδῃ μιὰ ἁλῆρ ὄλιγον ἀνεπαρκῆ, καὶ ἔχει ἀρκετὰ (καὶ φυσικὰ) καὶ αὐτῇ θρημμένη, ἀλλ' ὀπωσδήποτε π ρ ο σ π ι κ ἢ. Ἐὸ κοστὸμὸ τῆς τῆς β'. πράξεως χαριτωμένου γούστου καὶ οἱ τόνοι του γλυκεῖς. Ὅσο γιὰ τὸ τραγῶδι, δουλειά, δουλειά νὰ μαλακώσουν λίγο ἡ νότες καὶ νὰ διορθῶ-θῇ ὅσο εἶναι δυνατόν ἡ ἄρθρωσις τῆς.

Η δ. Κολοβά εδορθώθηκα από τα παλαιά αμαρτήματα των υπερβολών και των αντίθετων απόψεων, καίτοι όχι εντελώς. Αλλά είναι ανυπόφορα κλοντούμενη. Έκτείνω τό πράσινο σακί της β' πράξεως με της γελοίες εκείνες σούρες προς τα κάτω, γρήγορα εις την φωτιά! Ίσως να έπρεπε να την ακολουθήσει εκεί και ή τελευταία της.

Ο γκ. Γιατρού ελάχιστα ήθοποιός και επίσης ελάχιστα... τενόρος, ή δέ κ. Δόρη φοβερόν «φαινόμενον». Είς την άπλην όμιλίαν της κατάλαβαινε ότι έγεννήθηκε φάλατσογ. είνε περιτόν εντελώς να τραγουδήσει. Έχει μίαν ανυπόφορη δίσσωνανπε σετή φωνήν της, δλωοδίδλου γελοίαν και άκνευριστιχήν. Είνε πρόγμα άπίστατον ότι καλλιτέχνης όπως ή κ. Πέπι Ζάμπα δέχεται να έμφανίζεται πάλι πάλι με αυτήν.

Η κ. Ζόμπα είναι εντελώς μεγάλη καλλιτέχνης εις την «Πριγκήσια ώί λαλαί». έργον με μουσική ομοιωδέστερη από την «Δεσποινίδα του άουρατόου».

Έχει κέφι διαμόνων, ακρίβεια χειρονομίας, τραγουδιού και έκφράσεως μοναδικά, αληθινά χρονομετρικά και είναι μία αληθινή έμφυχη μηχανή κουρδισμένη από ένα χέρι με πνεύμα, γούστο και δύναμιν. Ισόλυ σπανίως θα ήθε και σε μεγάλα θέατρα έπερέττας στην Εύρώπη μία ήθοποιό της δυνάμεως της κ. Ζάμπα και για την πιωχή Αθήνα μας είναι ένα όπρον έξ ούρανοδ.

Ένα χαρακτηριστικό της μεγάλης ράτσας της ήθοποιού αυτής, αν έλειπαν τόσα άλλα, είναι εκείνη ή φρεσκά, ή σχεδόν παιδική νότα της φωνής της και πού έφύεται έλλωστε τόσον αρμονική συμπλήρωσι στην παιδική σχεδόν φρεσκάδα του χοροδ. της κινήσεως, του βλέμματος και του γέλοιου της. Αύτη ή δική της το υναμικό μέχρι της παιδικότητος είναι τό πρώτο και τό ασφαλέστερον γνώρισμα σε κάθε καλλιτέχνη διά την άνωτέραν καλλιτεχνικήν καταγωγήν και προσλευσίν του.

Η δεσποινίς Μίτσι Σοδμπερ είναι όλη ελαφρότης και χάρι. Ένα όραίο συμπλήρωμα. Κατορθώνουν δε να συμπληρώσουν και να σεπάζουν και αυτόν άκόμη τον μαιρτώτατον Γιατρού.

Με της δύο Γερμανίδες καλλιτέχνιδες τό έργον θέλγει βαθύτατα είναι μία έκαιρετική βροχιά και ξεκινάει κανείς νομίζοντας ότι παρακολουθεί έξω θέατρο.

Ο κ. Δράμαλης λαμπρός, κατανοή κόινστοπία, άμφ δ κ. Γρηγόρι μμοόμενος της κραυγής ή της έκφράσεως, σ' έναν ρόλον άκαταλόγιστου, του γνωστού κληνοπόλλη Γιάννη, δίδει ένα καλό μάθημα στους νεωτέρους συναδέλφους του: ότι στην ζωή την καθημερινή είναι πολύ καλό να ζητούν της έμπνεύσεως και τους τύπους των.

Σα ne casse rien, όπως λένε και οι Παριζιάνοι, ή νέα έπιθεώρησις «Πρωτεουσιάνια» πού παίζεται στο «Κεντρικό». Ο συνεργάτης μας κ. Δόξας στην ανταποκρισί του από τό Παρίσι πού δημοσιεύσε στο φύλλο μας αυτό λέγει μερικά πράγματα περί του πως ανεβάσεται έξω ή έπιθεώρησις. Έπιφυλάσσεται να γράψω σχετικάς προσεχώς και έγω για να εξήγησω ότι μόνον με φανταστικήν πολυτέλεια και άμέτρητες ώραιες γυναικες μπορεί να σταθή αυτό τό είδος, άρκετά χρησιμο στις μεγάλες πόλεις, όπου ό κυριότος της καθημερινής ζωής κουράζει πολύ τό μυαλό και όπου είναι αληθινό κοινωνικό εφεγγέημα με έναν όποιονδήποτε τρόπον να ξεκουράζης τον κόσμο και να του δώσης την όρεξιν, τό άλλο πρωί, ν' άρχιση πάλι με κέφι να ξανακουράζεται δουλεύοντας.

Μέχρις ενός σημείου, ή «Πρωτεουσιάνια» είναι μία πολύ άμυδρά, βεβαια, προσπαθεια μμήςσεως της ξένης revue a grand spectacle, της θεαματικής δηλ. έπιθεωρήσεως. Αλλά δεν κατορθώνει τίποτε. Διά να τό επιτύχη θα έχρειάζοντο είκοσι άνθρωποι με ιδέες, εκατό τουλάχιστον άφογοι (σε ώραιότητα και μόνον!) γυναίκες και έξήντα φαντασμαγορικές σκηνογραφίες. Αν τό άποφασίσουν ποτέ Έλληνες έπιχειρηματίαι να βάλουν κάτω για όλες αυτές της δουλιές 300 χιλ. δρ. (όχι στο χαρτί), φέροντας απ' έξω και αυτούς τους ανθρώπους με της ιδέες, δεν θα χάσουν τίποτε, να είναι βέβαιοι. Αλλά πάντως ή βάσις της εργασίας των θα ήτο να παίζουν τό ίδιο έργο ένα τό θραυτός, κατά σειράν. Το κακό είναι ότι ή όδός Σοφοκλέους άπερρόφησεν έπεί όλα τά στάδια όλου ανεξαιρέτως τους άποφασιστικούς και ριψοκίνδυνους ανθρώπους.

Σεχωρήσω την δημιουργίαν του κ. Γαλλή εις τό σκιταόρισμα ενός ξένου κλάσου. Πολύ καλό. Τόν τιμά. Είνε ό,τι καλλίτερον έχει κάνει ως τώρα. Η σκηνή όμως του «Καραγκιόζη» είναι καθ' όλονληρίαν ήλιθα και δεν είναι και ή μόνη.

Όπως πάντοτε εις της έπιθεωρήσεως των συγγραφεών της «Πρωτεουσιάνιας» τό μουσικό άλλοτι της είναι έκαιρετικά εντελές.

Θανατίσαμε τον «Σαμφώντα» του κ. Βεάκη στης Κυθελής με εχάριστήσιν. Καίτοι ό Μπαροσάιν μεδ είναι θανασιμώς άτυπαθητικός με την ήλιθίαν ψυχρότητα και την γελοίαν γεωμετρικότητα του άνωίου δραματικού του σχήματος, ό κ. Βεάκης μπαίνει επί μάλλον και μάλλον εις τό πεσεί των χονδρανθρωπίων της μεγάλης μπουρζουαζή. Βοηθεί βεβαια και τό πάθος του πού προχωρεί. Η δημιουργίης του αυτής είναι πολύ ενδιαφέρουσε, μέχρι της στιγμής πού λησιμονείται και παραδίδεται εις τον τενόρον Βεάκη.

Η «κυρία του Κινηματογράφου» είναι μία χονδρή φάρσα, χρησίμη όντως για της

θεαριές ζώστες πού περνομε, γιατί γελα κανείς αν όχι με τίποτε άλλο με τό άπρόοπτον και την αθάδαξιν των τρυκ του συγγραφέως πού άρχίζει να μπαίνει σε πολύ κακό όρομο.

Με άρκετό μπρίο ό θιασος Κυθελής ανεβάσει τό έργο, καίτοι θα έχρειάζετο πέντε φορές μεγαλειότερη ζωηρότης. Αλλά οι Έλληνες ήθοποιοί είναι άνθρωποι έφραϊς και μεροκαμένοι! Ίσως έως του θεού έκείνος, πού θα τους ξυπηλοη, άρχίζοντας κατά πρώτον από τό να τους πληρώσει.

Από τον ρόλον της κ. Δημοπούλου δεν κατάλαβα γού γιατί ή κόκκινη περοχια, γιατί τό ύφος αυτό της γήραυμένης κάφασσαντιόστας; Άσει τέτοια πράγματα τό καίμενο; Μάς άπεξημίωσαν όμως ό Χρυσομάλλης εις ένα από τους παιδ διασκεδαστικούς τύπους του ενφ δ κ. Γαβρηλιθής παρουσιάζεται στυτικά ελαφρότερος και εύθυμότερος.

Η κ. Άλκαίοι μένει ή πάντοτε τελεία καλλιτέχνης.

Ο κ. Πλούτης εκτός του ρόλου, ή κ. Μουστακά, πολύ ξερή και αλόγιστη γι' αυτόν τον διπλό ρόλο της διαφθεμαμένης και της αθάας παρθένου πού άποπειράται να σκιταόρη.

Πολύ όλιγον ίκανοποιημένος έμεινα από την δημιουργίαν της κ. Κυθελής θεοδωρίθου στον «Ηλιθιον». Δεν είναι Ρωσσοα ούτε κατά μίαν τρίχα της. Καί εάν ή δραματικότης της της Γ' πράξεως ήτο πολύ έκλεκτής ποιότητας, πολύ αληθινή, και βραχιά, ήταν όμως γιατί εκεί έφθασε να είνε απλάως ανθρώπινη, για να είναι εξαίρετη (έταν έχη την δύναμίν της) και δεν ήταν ανάγκη να είναι Ρωσσοα. Είς τάς άλλας όμως πράξεις εντελώς έξω του ρόλου και άπορω πως της ήλθε να τον παίξη. Έχει πάρα πολύ όλιγον φυσικό ταγιε, εις την έκφρασιν και γενικά την προσωπικότητα της, πολύ όλιγον όνειρον ολουϊκής διανοητικής και αίσθηματικής speculation, τέλος είναι πάρα πολύ σάρη και ανθρώπινη δπόσττας, συγκρατημένη και θετική, ώστε να είναι χονδρή άφελεία της να παίξη και αυτόν τον ρόλον. Δεν ήμπορει κανείς εις τον κόσμο να άναρχώση όλες της χιλιάδες των μοντέλων της ζωής! Πρέπει να τό έχη την ήτις ότι έδωσε σάρκα σε τόσες ήρωίδες.

Η ήρωίδα έδω είναι μία γυναίκα πού ζή από χρόνια πολλά από τον έρωτα, προσέξατε την λεπτομέρειαν αυτήν. Μία γυναίκα πού ημενη. Καί της φάναί μία ήμερα και μόνη, θηλαστή όλίγες ώρες για την ακρίθειαν, όπως εις τό περασμα δίπλα της μιά ανώτερης ψυχής ν' άνεβή στο ύψος του ανθρώπου εκείνου. Αλλά πως θα τό έπιτύχαινε αυτό τό θαύμα αν δεν ήθρχεν ή προδιάθεσις; Χωρίς την δικαιολόγησιν εις τά μάτια του θεατού, αυτής της προδιαθέσεως, δεν μένει μία χονδρή άπιθανότης, μία από τας θέσεις του έργου;

Η ήρωίδα έδω είνε μία φαυλαέα σλαυική ψυχή, απλάως από την ανάγκη της καθημερινής ζωής παρατρατημένη στην άμαρτία. Έην φαντάζομαι με πολύ άνοικτά καστανα μάτια, χωρίς φθς θετικό ή με πολύ ελαφρά πρσσάνα, τό ίδιο ολαυικά. Με όλίγες σάρκες, μ' ένα χαριμε πολύ περισσότερο ύψους και δωσπερικής άκτινοβολίας παρά λαμπριόματος σαρκών. Αύτη είνε ή άπαραίτητη εμφάνισις και ή κ. Κοβέλη θα ήταν αδύνατον φυσικά να έχη και αυτήν. Έξ ου και ή δαρεία άποτυχία τις εις τον ρόλον αυτόν όπου ήτο τόσον χονδρά προσποιημένη όσον εις όλίγους ρόλους την είδαμε έως τώρα.

Οί λοιποί ήθοποιοί προσεπαθήσαν όπωσδήποτε να δημιουργήσουν άτιμόφαιραν. Ο κ. Παπαγεωργίου είχε μίαν από τας μεγαλειότερας επιτυχίας του ή φυσική του μαλακόδα, ή φυσική του πνευματικότης έρχονταν γάντι εις τον ρόλον του μεγάλου αυτού πρσου, του μεγάλου αυτού γαλιμαίου πού ήταν ό πρίγκιπ Μουζίκιν, αύτη ή όψηλή Ντοστογιεφσκή μετουσίωσις του Χριστού σε έναν Ρωσσον ελλατιόθη και πού έδεν είναι άλλος από τον ίδιον τον συγγραφέα.

Τό έργον δεν είναι παρά μία σπύθα από τον Βεζούβιον, του μυιστορηματος του Ντοστογιεφσκη ό «Ηλιθιος» σχεδόν τίποτε δεν εξηγεί από της δύο μεγάλης φουογνωμίας του έργου, την ψυχολογίαν του πρίγκηπας και της ήρωίδος. Αλλά διατηρεί τό άρικμα της βάσεις αυτής προσευχής προς τον ανώτερον ήθικόν κόσμο πού είναι εκείνος τον όποτον με τον μεγαλοφύα και άγιον Ηλιθιον του ό θεός Ντοστογιεφσκη έστοχάσθη να χερσίη εις την ταπεινήν άγέλην των ανθρώπων.

Η δημιουργία του κ. Βεάκη πολύ κλέον πιστή και έμπνεύσμενη από της κ. Κυθελής. Καί ως κεφάλι και ως ένστικτισμός εύρίσκομε άπειρώς κονύτερα προς τό ολαυικό ύποσυνεθητα; είχε συγγές άπολύτως ώραιες ενός δυνατοδ και αληθινουδ ζωοδισμοδ. Όσον για την σύνθεσι του κεφαλιού του φαίνεται ότι δεν έχασε τον καιρό του στην τελευταία έπισκεψι του στην Πόλη, (1922) όπου είχαν έμπρός του άφθονα τά σλαυικά και τά ταταρικά μοντέλλα στον Μεγάλο Αόμο του Πέραν και τά άνορήματα ρωσοκαυκασιάνα clubs.

Η κ. Μουστακά έβαλε τό δυνατά της αλλά, εγ κριματσαρίσε και αύτη —άπλώς— την Ρωσσοα. Όμολογώ όμως την εξααιρετικήν δυσκολίαν αυτών των δημιουργιών, λόγω του ολαυικού αδιαπεράστου. Γι' αυτό όμως χρειάζεται ή δυνατό μέρωσις στους ήθοποιούς ή τουλάχιστον στον Ρεζισοέρ, να τρυπαυ και τη άδιαπεράστον άκόμη. Είς τό έργο αυτό δεν μπορώ να συγχαρώ τον Ρεζισοέρ. Παρεκίνησε τον κ. Χρυσομάλλη να γελοιογραφήση περαν παντός μέτρον τον πρρατότον τύπον του Άρνταλιαν, ενός γέρω άποτάκτου, όλιγον κουρασιακά παραμύθα, άλλ' όχι βεβαια κοινού μεθόστακος, όπως τον κάνει ό κ. Χρυσομάλλης. Τό κείμενο των δύο όόμων του «Ηλιθιον» δεν τον θέλει ποσώς τέτοιον και είναι

Η ΚΑ. ΑΝΝΑ ΡΟΥΣΣΟΥ

Της οποίας η επιτυχία στη «Γυναικά του Αρμού» εις την «Αλάμπρα» έκαμε την μεγαλύτεραν εντύπωσιν.

κρέμα διότι ο κ. Χρυσομάλλης συνέλαβε πολύ χαρακτηριστικά και με φαντασία ώριμμένες άλλες πλευρές του τύπου.

Ο κ. Πλούτης ξεχνιέται σέ τίνος ύψηλοῦ και συγκρατημένου έργου ατμόσφαιραν κινείται. Ξεχνῶ επίσης ότι ο τελευταῖος Ρώσος ἀληθῆρας κρύβει μέσα του έναν πρίγκηπα, που βάζει αξιοπρέπειαν ἔως και εις τῆς ἀναξιοπρεπέστερες πράξεις. Ίσως νά ἀγνοῖ ὀλοτελῶς ότι ἡ Ρωσική εἶναι ἡ φυσικώτερα ἀριστοκρατική και ἀρχοντική ράτσα τῆς γῆς, μέχρι και τοῦ τελευταίου δήμιου τῶν κομμουνιστῶν, ράτσα μεγάλων πρίγκηπων και μεγάλων ἀρχόντων. Ἄλλοιῶς δέν θά ἐκινεῖτο και δέν θά ἐμιλλοῦσε με ἐλευθερίες νεοελληνικές εις τόν λάφυρα και εις τῆς κινήσεις του. Τό ἴδιον και εις πόν κ. Χοῦδα, πού συνθέτει ἀνταύτοις ἕνα κἀλλιστον κεφάλι. Νά κινεῖται τοῦλάχιστον βαρύτερα και βαρύτερα ἐπάνω στη σκηνή σέ ἔργα σλαβικά. Ἀφοῦ δέν μποροῦν νά δημιουργήσουν ἀλλοιωτικά τόν ρυθμόν τῆς βαρείας ατμόσφαιρας αὐτῶν τῶν ἔργων ἄς τῆν φιάσουν με τῆν βαρῦτητα αὐτήν, τῆν ἐξωτερικήν, τοῦλάχιστον.

Ἡ σκηνογραφία τῆς δ' πράξεως πολὺ κακή. Δέν ὑπάρχει Ρώσος και ὁ ταπεινότερος πού θά παρήγγειλε τέτοιο κτυπητό και κοκοτιστικό πράγμα.

Ο "ΑΡΛΕΚΙΝΟΣ ΒΑΣΙΛΕΥΣ,"

Μοναδική εἶναι ἡ βιβλιοπωλική ἐπιτυχία τοῦ ἀριστουργήματος αὐτοῦ τοῦ Λοτάρ τοῦ ὁποῖου, ὡς γνωστόν, ἔδωσαν εις ἑραϊκὴν και πλήρη, ἀπ' εὐθείας ἐκ τοῦ γερμανικοῦ, μεταφράσιν τοῦ κ. Σπ. Μαρκελλου, ὁ νέος ἐκδοτικός Οἶκος «Χαραυγῆ». Ἡ δυνατή αὐτῆ δραματική σάτυρα ἐγένετο ἀνάρπαστος εις τῆν πρώτην αὐτῆν Ἑλληνικήν ἐκδοσιν τῆς και γίνεται λόγος ἀπό τῶρα περὶ ἀνατυπώσεως τῆς εις προσεχῆς μέλλον.

Τὰ ὄλγα ἀναπορόμενα ἀντίτυπα εὗρισκονται ἀκόμη εις μερικά ἐκ τῶν κεντρικῶ βιβλιοπωλείων, εις ὅσα δέν ἐξητηλήθησαν ἐντελῶς και εις τὰ κεντρικά κίσκια τῶν ἐφημερίδων.

Ἡ καταπληκτική ἐπιτυχία τοῦ «Ἀρλεκίνου Βασιλέως» ἐνθαρρύνει τῆν «Χαραυγῆν» νά προβῆ συντόμως εις τῆν ἐκδοσιν σειρᾶς ὅλης θεατρικῶν ἀριστουργημάτων ἐπὶ τοῦ καταλόγου τῶν ὁποῖων θά ἐπανέλθωμεν προσεχῶς. Αἰνεῖται θεατρικαὶ ἐκδόσεις τῆς «Χαραυγῆς» θ' ἀκολουθήσουν πιστῶς τῆν ἴδιαν φροντίδα καλλιτεχνικής ἐκτυπώσεως και ἐμφανίσεως, γενικά, τῆν ὁποῖαν τό Κοινόν τῶν φιλοκάλων ἀναγνωστῶν ἐπρόσβεν ἤδη με εὐχάριστον ἐκπληξιν και εις τῆν ἐκδοσιν τοῦ «Ἀρλεκίνου Βασιλέως».

ΠΙΝΕΤΕ ΚΟΝΙΑΚ "ΕΡΩΣ,"

ΦΑΡΜΑΚΕΙΟΝ

ΣΑΚΑΛΗ-ΜΠΑΚΑΚΟΥ

Ὁμόνοια (Γωνία ὁδοῦ Ἀγ. Κωνσταντίνου)

- Ἐκτέλεισις ἀκριβῆς συνταγῶν με τὰ γνησιώτερα χημικὰ εἶδη
- Ὅλα τὰ Specialités ἀνανεούμενα ἐκ τῆς μεγάλης καταναλώσεως
- Ἰμῆμα ἀρωμάτων, σαπῶνων και κοσμητικῶν ἐν γένει.
- Τμήμα χειρουργικῶν ἐργαλείων.
- Ἐργοστάσιον διὰ ΖΩΝΑΣ και Κορσέδες με κομψότητα και ἐφαρμογὴν τελείαν.
- Ἐργοστάσιον ΚΗΛΕΠΙΛΕΣΜΩΝ και SUSPENSIOIRS.
- Γενική παρακαταθήκη χρωμάτων διὰ βαφῆν φορεμάτων κλ

ΤΑ ΚΑΛΥΤΕΡΑ ΚΟΝΙΑΚ

ΤΑ ΕΚΛΕΚΤΩΤΕΡΑ ΗΔΥΠΟΤΑ

ΡΑΔΟΣ & ΜΑΝΔΗΛΑΣ

ΠΕΙΡΑΙΕΥΣ

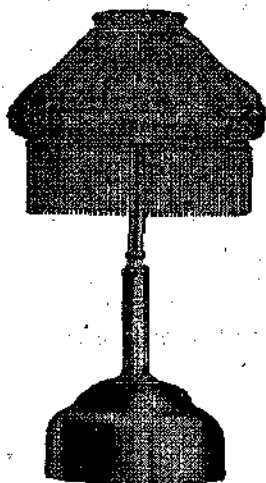
ΟΛΑ ΓΝΗΣΙΑ, ΕΥΣΥΝΕΙΔΗΤΑ, ΚΑΘΑΡΑ.*

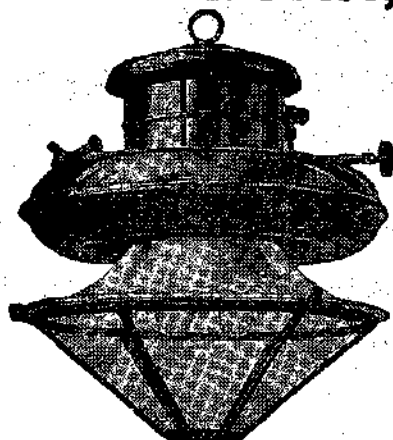
Γραφεία και Έκθεσις—24 ΣΤΟΑ ΠΕΣΜΑΤΖΟΓΛΟΥ 24—ΑΘΗΝΑΙ-ΕΛΛΑΣ

Γενικοί αντιπρόσωποι Αμερικανικών εργοστασίων

"AMERICAN,"

400 κηρίων

800 κηρίων

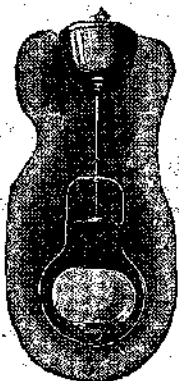
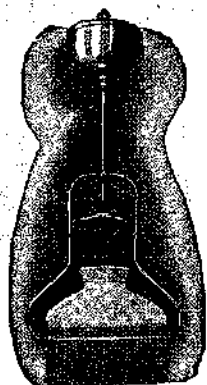
400 κηρίων

"Απλετον φως διά λαμπών βενζίνης απλουσιτάτων, οικονομικότητας και μεγάλης διαρκείας.

Λάμπαι πετρελαίου

GLOW

Διά
Θέατρα
και
Καφενεία

Χημικά παρασκευάσματα διά την εξολόθρευσιν όλων των ενοχλητικών ζουφίων και εντόμων διά κορέους, κατσαρίδες, ψύλους κώνωπας, μυίγες, φθειρες, μύρμηκες κ.τ.λ.

ΤΑ ΠΑΡΑΣΚΗΝΙΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: Ν. ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣ

ΤΕΥΧΟΣ 11^{ΟΝ}
ΑΡΑΧ. 2

ΝΑΠΙΕΡΚΟΦΣΚΑ
Τού 'Ολυμπιονίκου Έλληρος γλύπτου
ΚΩΣΤΑ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗ

“ΤΑ ΠΑΡΑΣΚΗΝΙΑ,,

(ΔΙΑΦΗΜΙΣΤΙΚΟΝ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ)

Η ΣΕΛΙΣ ΔΡΑΧΜΑΣ 200

Αι ὑποδιαίρεσεις κατ' ἀναλογίαν

ΕΠΙ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΦΗΜΙΣΕΩΝ

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΗΣ : Θ. ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΙΔΗΣ

ΤΟ ΦΥΛΛΟΝ ΔΡΧ. 2

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ : Ν. ΠΑΡΑΣΚΕΥΑ : Τὰ συμπεράσματα ἀπὸ τὴν «Μαύ-
ρην Βίβλον». — ΣΥΛΛΟΓΟῦ ΕΘΝΙΚΗΣ ΔΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ & ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑΣ : Ἀνακοι-
νωθέν. — ΒΕΛΛΟΥ : Στοχασμοὶ ἀπάνω στὴν Τέχνη καὶ στὴν Κοινωνία.
— Γ. Δ. : Ἡ στρατιωτικὴ Μουσικὴ. — ΠΕΛΛΕΑ : Αἱ ἐμφανίσεις τοῦ κ.
Ἀγγελόπουλου. — Β. ΚΑΣΑΠΑΚΗ : Τὸ τουρκικὸ Θέατρο. — Μ. ΚΟΥΝΕΛΑΚΗ :
Αἱ τεχνικαὶ πρόοδοι τοῦ Θεάτρου στὴ Γερμανία. — Ν. ΛΑΣΚΑΡΗ : Ἀπὸ
τὴν ἱστορία τοῦ Νεοελληνικοῦ Θεάτρου. — Τὰ «Παρασκήνια» εἰς
τὰ ἄσπρα τῆς Ὀπερέτας μας. Συνέντευξις μετὰ τὴν δ. Ζαζά Μπρι-
λάντη. — ΒΙΑΧΕΩΜ ΜΑΓΙΣΤΕΡ : Τί παίζουν τὰ Θέατρά μας. — ΕΙΚΟΝΕΣ :
Δύο σχέδια σκηνῆς. — Ζαζά Μπριλάντη. — Β. Δογοθετ.δης. —
Πολύβιος Δημητρακόπουλος. — Ν. Φλεριανός.

ΝΕΟΝ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΝ

ΑΣΠΡΟΡΡΟΥΧΩΝ

ΑΝΤΩΝΙΟΥ Δ. ΑΝΤΩΝΑΚΗ

10 ΟΔΟΣ ΠΡΟΑΣΤΕΙΟΥ 10

ΑΘΗΝΑΙ

Υποκάμισσα

Κολλάρα

Γραβάται

Δουναγώνισα ὑφ' ἑλας τὰς ἐπόμερις.